

Quickscan flora en fauna Norgervaart

Reconstructie N373 Norgerbrug - Huis ter Heide

Provincie Drenthe

12 juli 2018

Project	Quicksan flora en fauna Norgervaart
Opdrachtgever	Provincie Drenthe
Document	Reconstructie N373 Norgerbrug - Huis ter Heide
Status	Concept 02
Datum	12 juli 2018
Referentie	106264/jook2/001
Projectcode	106264
Projectleider	
Projectdirecteur	
Auteur(s)	
Gecontroleerd door	
Goedgekeurd door	
Paraaf	
Adres	Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V. Van Twickelostraat 2 Postbus 233 7400 AE Deventer +31 (0)570 69 79 11 www.witteveenbos.com KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V. noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding en doel	5
1.2	Leeswijzer	5
2	BESCHRIJVING PLANGEBIED EN GEPLANEDE WERKZAAMHEDEN	6
3	TOETSINGSKADER	9
3.1	Wet natuurbescherming	9
3.1.1	Gebiedsbescherming	9
3.1.2	Soortenbescherming	10
3.2	Natuurnetwerk Nederland (NNN)	12
4	GEBIEDSBESCHERMING	14
4.1	Natura 2000 (Wet natuurbescherming)	14
4.1.1	Gegevens	14
4.1.2	Effecten en conclusie	17
4.2	Natuur Netwerk Nederland	18
4.2.1	Gegevens	18
4.2.2	Effecten en conclusie	19
5	SOORTENBESCHERMING	20
5.1	Methode	20
5.2	Beschrijving per soortgroep	20
5.2.1	Vaatplanten	20
5.2.2	Grondgebonden zoogdieren	21
5.2.3	Vleermuizen	23
5.2.4	Vogels	26
5.2.5	Reptielen	29
5.2.6	Amfibieën	30
5.2.7	Dagvlinders, libellen en andere ongewervelden	32
5.2.8	Vissen	33

6	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	34
6.1	Gebiedsbescherming	34
6.1.1	Natura 2000	34
6.1.2	Natuurnetwerk Drenthe	34
6.2	Effecten op beschermde soorten	35
7	BRONNEN	37
	Laatste pagina	37
	Bijlage(n)	Aantal pagina's
I	Instandhoudingsdoelstellingen Fochteloërveen	3
II	Instandhoudingsdoelstellingen Witterveld	2
III	Voortoets ecologie	31
IV	Uitgangspunten stikstofdepositie berekeningen	15
V	Vleermuizen norgervaart	6
VI	Soortgericht onderzoek ringslang	6

1

INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

In het kader van de reconstructiewerken, gepland voor de provinciale weg N373 tussen de Drentse hoofdvaart en de aansluiting Veenhuizen, wordt een provinciaal inpassingsplan (PIP) opgesteld. Ter onderbouwing van het inpassingsplan zijn diverse milieu- en omgevingsonderzoeken benodigd. Om inzicht te krijgen hoe met de Wet natuurbescherming (Wnb) rekening gehouden dient te worden is kennis van de aanwezigheid van beschermde flora- en faunasoorten van de Wnb nodig.

Onderliggende rapportage betreft deze quickscan flora en fauna, waarin inzichtelijk gemaakt wordt of er, onder de Wnb, beschermde flora en fauna voorkomen in het plangebied en wat de effecten van geplande werkzaamheden hierop zijn. Er wordt getoetst aan de Wet natuurbescherming (Wnb), waaronder gebiedsbescherming (Natura 2000) en soortbescherming vallen. Daarnaast wordt getoetst of de geplande werkzaamheden negatieve effecten hebben op gebieden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Ook wordt aangegeven of er kans is op overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb en een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het plangebied en de geplande werkzaamheden. Hoofdstuk 3 beschrijft het toetsingskader in relatie tot de natuurwet- en regelgeving. In hoofdstuk 4 wordt verkend of er effecten zijn te verwachten op beschermde gebieden. Hoofdstuk 5 beschrijft per soortgroep of er in of nabij het plangebied beschermde soorten aanwezig zijn en wat de effecten van het voornemen op deze beschermde soorten zijn. Hoofdstuk 6 geeft een overzichtelijke samenvatting in de vorm van een tabel. In hoofdstuk 7 is de geraadpleegde literatuur weergegeven.

2

BESCHRIJVING PLANGEBIED EN GEPLANEDE WERKZAAMHEDEN

Het plangebied betreft een circa 3 km lang traject langs de Norgervaart, dat loopt vanaf de Norgerbrug tot de aansluiting met de N919. Het traject ligt binnen de provincie Drenthe, ten westen van Assen. Het loopt door halfopen tot open landschappen zoals open bos, (on)verharde wegen en grasland. De waterloop staat in het noorden in verbinding met de kolonievaart die parallel aan de Hoofdweg (N919) loopt. Net ten westen van het gebied bevindt zich het Natura 2000-gebied Fochteloërveen, een uitgestrekt hoogveen gebied.

In het kader van een verbeterd auto- en fietsverkeer op deze provinciale weg, wordt een reconstructie gepland. Hierbij wordt een minimale wegbreedte van 6.6 m aangenomen en een minimale berm breedte van 3 m. Dit betekent dat de Norgervaart gemiddeld 2.20 m wordt versmald. Ter plaatse van de Domeinweg en Koelenweg betreft dat 4.5 m. De huidige plaats en breedte van het fietspad naast de N373 wordt gehandhaafd. De dam Domeinweg wordt vervangen door een brug met een aparte fietsbrug. Ook de Koelenbrug wordt vervangen door een brug met een aparte fietsbrug met een middengeleider. Verder wordt de aansluiting N373 - N919 iets opgeschoven.

Afbeelding 2.1 Afbeelding 2.1 heeft een eerste indruk van het plangebied in de huidige situatie.

Afbeelding 2.2 geeft de begrenzing van het plangebied en de uit te voeren werken weer.

Afbeelding 2.1 Impressie van het plangebied

Afbeelding 2.2 Plangrens N373 Norgervaart

TOETSINGSKADER

3.1 Wet natuurbescherming

Ruimtelijke ontwikkelingen kunnen effecten hebben op actuele natuurwaarden. Op 1 januari 2017 is de nieuwe Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet vervangt de voormalige Natuurbeschermingswet 1998, Flora- en faunawet en Boswet. Hierna worden de relevante delen van de Wet toegelicht.

3.1.1 Gebiedsbescherming

In hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming zijn de bepalingen voor wat betreft gebiedsbescherming vastgelegd. De regels hebben als doel het beschermen en in stand houden van natuurgebieden met bijzondere of kwetsbare waarden. Hiermee zijn internationale verplichtingen uit de Vogelrichtlijn (VR) en Habitatrichtlijn (HR), maar ook verdragen als bijvoorbeeld het Verdrag van Ramsar (Wetlands) in nationale regelgeving verankerd. Elk Natura 2000-gebied wordt aangewezen door middel van een aanwijzingsbesluit. In dit besluit wordt, behalve onder andere de ligging van het gebied, vastgesteld welke natuurwaarden in dat gebied beschermd zijn, de zogeheten instandhoudingsdoelen.

Nederland past een vergunningstelsel toe bij de bescherming van Natura 2000-gebieden. De vergunningplicht van artikel 2.7 lid 2 Wet natuurbescherming is niet van toepassing op handelingen waarop het tracébesluit betrekking heeft. De toetsing van de effecten op Natura 2000-gebieden maakt onderdeel uit van de integrale besluitvorming over het tracébesluit. Hierbij gaat het erom dat wordt voldaan aan het bepaalde in artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming. Dat wil zeggen dat het tracébesluit niet tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken leidt dan wel, indien dit wel het geval is, dat wordt voldaan aan de ADC-criteria (artikel 13 lid 7 en lid 8 Tracéwet). In de praktijk zijn de eisen aan deze besluitvorming dezelfde als in het kader van de vergunningplicht. Vaststelling van het Tracébesluit geschiedt door de minister van Infrastructuur en Milieu (I&M).

Effecten op Natura 2000-gebieden worden beoordeeld aan de hand van de instandhoudingsdoelen die in de aanwijzingsbesluiten voor de betreffende gebieden zijn vastgesteld. Instandhoudingsdoelen betreffen zowel habitattypen als habitat- en vogelsoorten. De beoordeling start met een zogeheten Voortoets. Alleen als in een Voortoets significante effecten niet uitgesloten kunnen worden is een passende beoordeling noodzakelijk. In het geval de passende beoordeling niet de zekerheid verschaft dat er geen sprake is van een aantasting van de natuurlijke kenmerken van het betrokken Natura 2000-gebied, moet de vergunning, c.q. de instemming, worden geweigerd, tenzij aan de 'ADC-criteria' voldaan wordt. Dit betekent dat er geen alternatieven zijn, er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang en dat door compensatie de algehele samenhang van het Natura 2000-netwerk gewaarborgd blijft.

De Wet natuurbescherming kent geen beschermingsregime meer voor Beschermde Natuurmonumenten. Beschermde Natuurmonumenten die in Natura 2000-gebieden liggen worden via dat Natura 2000-regime reeds beschermd. Los liggende Beschermde Natuurmonumenten zijn niet meer beschermd.

3.1.2 Soortenbescherming

Onder de Wet natuurbescherming bestaat de soortenbescherming uit drie delen: een apart beschermingsregime voor zowel Vogelrichtlijnsoorten (art. 3.1), Habitatrichtlijnsoorten (art. 3.5) als 'andere soorten' (art. 3.10). Voor ieder van deze regimes gelden afzonderlijke verbodsbepalingen.

Vogelrichtlijnsoorten

Het beschermingsregime voor Vogelrichtlijnsoorten heeft betrekking op de soorten, zoals aangeduid in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Dit betreft alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied. Voor vogelsoorten gelden de volgende verbodsbepalingen:

- het is verboden opzettelijk vogels te doden of te vangen;
- het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten weg te nemen;
- het is verboden eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
- het is verboden vogels opzettelijk te storen.

Het laatste verbod (artikel 3.1 lid 4 vogelrichtlijn) is echter niet aan de orde indien kan worden onderbouwd dat de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Het bepalen of sprake is van een wezenlijke invloed is per soort en per situatie maatwerk. Binnen het broedseizoen is dit verbod wel altijd vigerend, doordat het verstoren van broedende vogels indirect kan leiden tot het overtreden van andere verbodsbepalingen. Het verstoren van broedende vogels leidt namelijk vaak tot het niet uitkomen van het legsel (artikel 3.1 lid 2 vogelrichtlijn) of het overlijden van kuikens (artikel 3.1 lid 1 vogelrichtlijn).

De meeste vogelsoorten maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de hiervoor beschreven verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mogen deze nesten worden verwijderd of verplaatst, tenzij in specifieke situaties er een ecologisch zwaarwegend belang is om nesten die normaliter niet jaarrond beschermd zijn toch jaarrond te beschermen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer door een ingreep een groot deel van de nestgelegenheid van een bepaalde populatie dreigt te verdwijnen. Voor het verstoren van vogels (in het broedseizoen) is het verkrijgen van een ontheffing in principe niet mogelijk omdat bijna altijd een alternatief voorhanden is, namelijk werken wanneer geen broedende vogels aanwezig zijn. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is.

De verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming zijn altijd relevant voor vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten. Met inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming is er geen verandering in deze bescherming ten opzichte van de voormalige Flora- en faunawet, of ten opzichte van de lijst van welke soorten tot deze categorie vallen. Dit zijn:

- 1 nesten die buiten het broedseizoen worden gebruikt als vaste rust- en verblijfplaats (bijv. : steenuil);
- 2 nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop (bijvoorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);
- 3 nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing (bijvoorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk);
- 4 vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (bijvoorbeeld boomvalk, buizerd en ransuil).

Voor overtreding van de verbodsbepalingen voor vogelrichtlijnsoorten is een ontheffing noodzakelijk. Een ontheffing-aanvraag voor deze groep soorten wordt getoetst aan 3 criteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, 2) er is geen bevredigende andere oplossing (alternatief), 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. De belangrijkste in de wet genoemde belangen zijn de volgende:

- bescherming van flora en fauna (b);
- veiligheid van het luchtverkeer (c);
- volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

Habitatrichtlijnsoorten

Het beschermingsregime voor Habitatrichtlijnsoorten heeft betrekking op in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn. De verbodsbepaling voor planten heeft betrekking op soorten (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) uit bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern. Voor deze soorten gelden de volgende verbodsbepalingen:

- het is verboden dieren opzettelijk te doden of te vangen;
- het is verboden dieren opzettelijk te verstoren;
- het is verboden eieren opzettelijk te vernielen of te rapen;
- het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
- het is verboden planten opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Als deze verbodsbepalingen voor deze soorten worden overtreden, moet een ontheffing van de Wet natuurbescherming worden aangevraagd. Een ontheffing-aanvraag voor deze groep soorten wordt getoetst aan 3 criteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, 2) er is geen bevredigende andere oplossing (alternatief), 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. De in de wet genoemde belangen zijn onder andere:

- bescherming van flora en fauna (b);
- volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
- dwingende redenen van groot openbaar belang, van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e).

'Andere soorten'

Het beschermingsregime voor de 'andere soorten' heeft betrekking op de soorten uit bijlage A en B bij de Wet natuurbescherming. Hierin zijn lijsten met overige plant- en diersoorten opgenomen die buiten de Vogel- en Habitatrichtlijn om, nationaal beschermd worden. Voor deze soorten gelden de volgende verbodsbepalingen:

- het is verboden dieren opzettelijk te doden of te vangen;
- het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
- het is verboden vaatplanten opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Binnen de soortenlijsten in bijlage A en B bij de nieuwe wet is geen onderscheid gemaakt tussen licht en zwaar beschermde soorten, zoals dat onder de voormalige Flora- en faunawet wel het geval was. Zowel het Ministerie van EZ als de afzonderlijke provincies zijn bevoegd om binnen deze lijsten soorten aan te wijzen waarvoor een vrijstelling geldt of waarvoor aangepaste voorwaarden gelden in het geval van een ontheffingaanvraag. Een ontheffing kan worden verleend indien wordt voldaan aan de volgende ontheffingscriteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, 2) er is geen bevredigende andere oplossing (alternatief), 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor ontheffingen ten aanzien van deze andere soorten gelden meer ontheffingsbelangen dan bij de HR en VR soorten het geval is. Hier behoort ook het belang van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling toe. Als er sprake is van een overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van deze soorten is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig. Bij de beoordeling van deze aanvraag, vindt een zogenaamde lichte toets plaats. Dit wil zeggen dat alleen wordt getoetst of geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Toepassing gedragscodes

Voor een aantal soorten gold een vrijstelling voor artikel 8 tot en met 13 van de voormalige Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EZ (voorheen EL&I en LNV) goedgekeurde gedragscode. Wanneer volgens een goedgekeurde gedragscode werd gewerkt, hoefde voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. De Gedragscodes blijven na inwerkingtreding van de wet wel van toepassing, maar deze zullen wel geactualiseerd moeten worden (bijvoorbeeld door de verandering van soorten). Nieuw beschermde soorten, die niet in de gedragscodes zijn genoemd, vallen niet onder vrijstelling van de gedragscode. Totdat de gedragscodes zijn aangepast moet voor deze soorten gewoon ontheffing worden aangevraagd. Daarnaast geldt dat er per provincie vrijstellingsregelingen zijn opgesteld, waarbij tussen de provincies verschillen aanwezig zijn in de soortenlijsten. De geldige toepassing van landelijke gedragscodes moet dan ook worden afgestemd met de voor het project relevante provincie(s).

Zorgplicht

In artikel 1.11 lid 1 en lid 2 van de Wet natuurbescherming is de zorgplicht beschreven: *‘Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor in het wild levende dieren en hun directe leefomgeving. Een ieder laat handelingen na, waarvan redelijkerwijs te vermoeden is, dat ze nadelig zijn voor in het wild levende dieren. Als dat nalaten in redelijkheid niet gevegd kan worden, dienen de gevolgen van dat handelen voor die dieren zoveel mogelijk voorkomen, beperkt of ongedaan gemaakt te worden’.*

3.2 Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Natuurnetwerk Drenthe

Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen ecologische hoofdstructuur; EHS, genoemd) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Door natuur te verbinden blijft diversiteit behouden en verkleint de kans op uitsterven van soorten. Het Drentse deel van dit natuurnetwerk (NNN-gebied) heet Natuurnetwerk Drenthe (NND).

Begrenzing en wezenlijke kenmerken en waarden

De wezenlijke kenmerken en waarden van een NNN-gebied zijn van belang bij het bepalen of ruimtelijke initiatieven doorgang kunnen vinden. In beginsel geldt de regel dat geen bestemmingswijzigingen mogelijk zijn als daardoor de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied (per saldo) significant worden aangetast. Om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast, moet het bevoegd gezag erop toezien dat hiernaar door de initiatiefnemer onderzoek wordt verricht. Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken heeft de provincie de te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied gespecificeerd in het Natuurbeheerplan. De begrenzing van het gebied behorende tot het Natuurnetwerk Drenthe is vastgelegd op kaart D3 [lit. 7]. Aan alle percelen binnen NNN-gebied wordt een natuurbeheertype toegekend.

Nee -tenzij principe

Het NND wordt beschermd op grond van de Provinciale Omgevings Verordening Drenthe. De regels ter bescherming van het NND (hierin aangeduid als ecologische hoofdstructuur) staan in artikel 3.34 en 3.35 uit de POV. Voor gronden die behoren tot het NND geldt dat een bestemmingsplan geen bestemmingen en regels bevat die omzetting naar de natuurfunctie onomkeerbaar belemmeren en de wezenlijke kenmerken en waarden van het NND (ecologische hoofdstructuur, ecologische verbindingzones) significant aantasten. Bij nieuwe ontwikkelingen in het NNN moet getoetst worden of er sprake is van significante aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN. Of een activiteit een significante invloed heeft op de wezenlijke kenmerken en waarden van het betreffende gebied is afhankelijk van de soort bedrijvigheid, de plek in het NNN-gebied en de natuurwaarden ter plaatse. Wordt significante aantasting aangetoond, dan is de ontwikkeling niet mogelijk, tenzij er sprake is van:

- a) een groot openbaar belang;
- b) er geen reële andere mogelijkheden zijn en;
- c) de negatieve effecten waar mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd waarbij:
 - i) de compensatie niet mag leiden tot een nettoverlies van areaal, samenhang en kwaliteit van de wezenlijke kenmerken en waarden; en
 - ii) de compensatie plaatsvindt

4

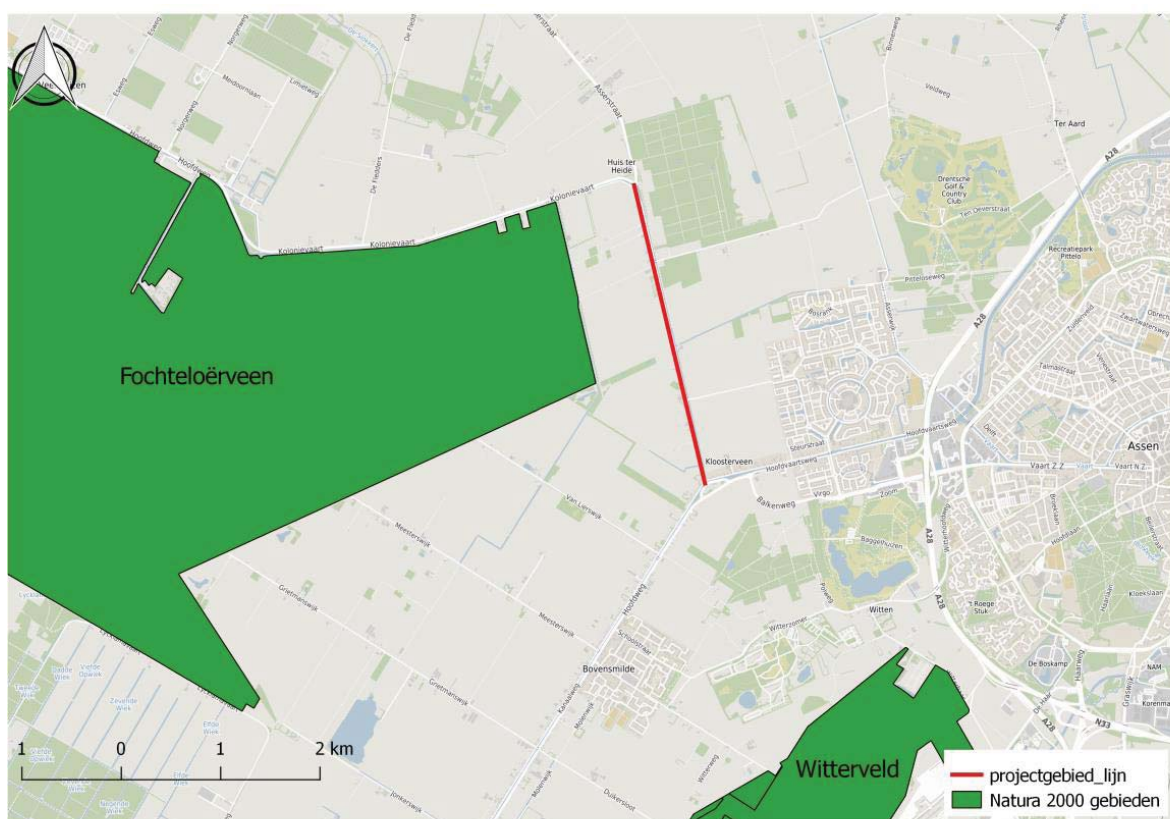
GEBIEDSBESCHERMING

4.1 Natura 2000 (Wet natuurbescherming)

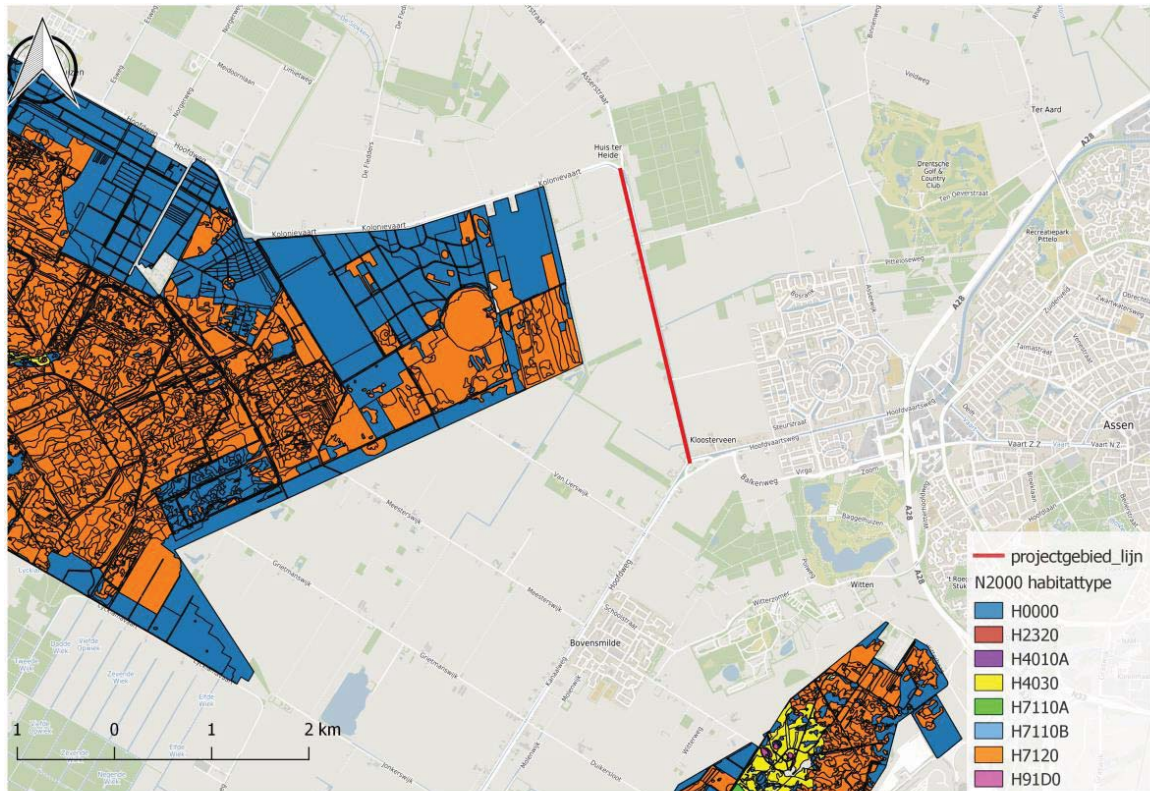
4.1.1 Gegevens

Het projectgebied ligt op circa 1 km afstand van het Natura 2000-gebied Fochteloërveen (Afbeelding 4.1). Dit gebied heeft de status van Vogel- en Habitatrichtlijn gebied [lit. 1] en is aangewezen voor vijf habitattypen, vier broedvogelsoorten en zes niet-broedvogelsoorten (zie bijlage I). Ten zuiden van het projectgebied bevindt zich nog een Natura 2000-gebied, namelijk Witterveld. Dit Habitatrichtlijngebied is aangewezen voor zes habitattypen (zie bijlage II). Van de habitattypen waarvoor deze gebieden zijn aangewezen komen er vier voor binnen een straal van 3 km van het plangebied (H7120, H7110A, H4030, H410A) (Afbeelding 4.2).

Afbeelding 4.1 Natura 2000 gebieden rond projectgebied

Afbeelding 4.2 Natura 2000 habitattypen

Voornameijk het habitattyp H7120, herstellende hoogvenen (oranje) komt voor binnen korte afstand van het plangebied. Het kader hieronder geeft een beschrijving van de vier instandhoudingsdoelstellingen [lit.1].

Tabel 4.1 Overzicht doel & toelichting N2000 habitattypen in omgeving van projectgebied

Fochteloërveen	Witterveld
<u>H7120 Herstellende hoogvenen</u> Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit. Achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (H7110A) is toegestaan. Toelichting Er zijn goede mogelijkheden om een zodanige kwaliteitsverbetering van het habitatype Herstellende hoogvenen te bereiken, dat een deel, gelegen in de kern van het hoogveen gebied, kan overgaan in habitatype actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (H7110A). Tevens komen in het gebied begroeiingen op veen voor die niet tot het habitatype gerekend worden. De beoogde verbetering van de kwaliteit van het habitatype resulteert tevens in uitbreiding van de oppervlakte aan de randen van de hoogveenkern, doordat de bovengenoemde begroeiingen dan wel tot het habitatype gaan behoren. De heidevegetaties en bossen op het verdroogde hoogveen worden niet tot de habitattypen vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010A), droge heiden (H4030) en hoogveenbossen (H91D0) gerekend, maar maken onderdeel uit van het habitatype Herstellende hoogvenen.	<u>H7120 Herstellende hoogvenen</u> Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (H7110A), is toegestaan. Toelichting In dit gebied zijn mogelijkheden om een zodanige kwaliteitsverbetering van het habitatype Herstellende hoogvenen te bereiken, dat een deel kan overgaan in habitatype actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (H7110A). De heidevegetaties en bossen op het verdroogde hoogveen worden niet gerekend tot de habitattypen vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010A), droge heiden (H4030) en hoogveenbossen (H91D0), maar maken onderdeel uit van Herstellende hoogvenen.
<u>H7110 *Actieve hoogvenen</u> Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (subtype A). Toelichting Het gebied is één van de weinige voorbeelden van een groot hoogveenrestant met een kern van actief hoogveen in ons land. De perspectieven voor uitbreiding van het habitatype actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (subtype A) zijn hier goed. Op termijn kan dit gebied een groot deel bijdragen aan het realiseren van de landelijke opgave voor het habitatype actieve hoogvenen (H7110).	<u>H7110 *Actieve hoogvenen</u> Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (subtype A) en behoud van oppervlakte en kwaliteit actieve hoogvenen, heideveentjes (subtype B). Toelichting Het habitatype actieve hoogvenen is alleen aanwezig in de vorm van hoogveenlandschap (subtype A). Herstel van de kwaliteit lijkt goed mogelijk, samen met een oppervlakte uitbreiding op plaatsen waar nu nog het habitatype Herstellende hoogvenen (H7120) voorkomt. Het subtype actieve hoogvenen, heideveentjes (subtype B), komt in het Witterveld niet voor.
<u>H4010 Vochtige heiden</u> Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A). Toelichting Het habitatype vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A) komt in het hoogveengebied voor in zeer smalle zones op de overgang van droge heiden en hoogveen. Bij behoud van de habitattypen droge heiden (H4030) en Herstellende hoogvenen (H7120) is de instandhouding gegarandeerd. De ontwikkeling van het habitatype vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A) wordt beoogd in de huidige boswachterij, en zal gunstig zijn voor vogels die in het habitatype Herstellende hoogvenen (H7120) voorkomen.	<u>H4010 Vochtige heiden</u> Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A). Toelichting Het habitatype vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A) komt in geringe mate in goede kwaliteit (weinig vergrast) voor op veldpodzolgronden. De heidevegetaties op venige bodems worden niet tot dit habitatype gerekend, maar maken onderdeel uit van het habitatype Herstellende hoogvenen (H7120).
<u>H4030 Droge heiden</u> Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit. Toelichting Het habitatype droge heiden komt over een kleine oppervlakte voor op zandrug in het veen, ten oosten van het Esmeer.	<u>H4030 Droge heiden</u> Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit. Toelichting Het habitatype droge heiden komt in goede kwaliteit (weinig vergrast) voor op zandgronden en is, net als het habitatype vochtige heiden (H4010), mede van belang vanwege de openheid van het gebied en de gradiënten naar het veen met de daarbij behorende biodiversiteit. Heidevegetaties op venige bodems worden niet tot dit habitatype gerekend, maar maken onderdeel uit van het habitatype Herstellende hoogvenen (H7120).

4.1.2 Effecten en conclusie

Het plangebied ligt tussen enkele Natura 2000-gebieden, namelijk Fochteloërveen (ten westen) en Witterveld (ten zuiden). Als gevolg van de geplande werkzaamheden voor de reconstructie van de provinciale weg kan sprake zijn van de volgende effecten:

- verstoring door geluid, licht en trillingen tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden;
- effecten als gevolg van stikstofdepositie door emissie van materieel tijdens de werkzaamheden.

Om meer inzicht te krijgen in de effecten als gevolg van de geplande werkzaamheden op instandhoudingsdoelstellingen van het Fochteloërveen en het Witterveld, is een Voortoets uitgevoerd (zie bijlage III). In onderstaande paragrafen worden de belangrijkste conclusies uit deze rapportage weergegeven.

Geluid, licht en trillingen

Het plangebied biedt potentieel leefgebied voor een aantal broedvogels en niet-broedvogels waarvoor instandhoudingsdoelen gelden. De reconstructie van de N373 ter hoogte van de Norgervaart resulteert in een tijdelijke verstoring van deze vogelsoorten door werkzaamheden (vooral geluid en trillingen verstoring), wanneer deze soorten zich in de omgeving van het projectgebied bevinden (buiten de contouren van het Natura 2000-gebied). De aard en omvang van de werkzaamheden zijn echter beperkt en de nabijgelegen Natura 2000-gebieden zijn groot genoeg dat dieren tijdelijk kunnen uitwijken. De werkzaamheden zullen dan ook geen verandering van aantallen dieren tot gevolg hebben. Een omslag naar permanente effecten (permanent mijden van het plangebied door de werkzaamheden, ook na afronding van de werkzaamheden) is eveneens uit te sluiten. Significant negatieve effecten als gevolg van de reconstructiewerkzaamheden op broedvogels en niet-broedvogels zijn uit te sluiten. Nadere effectbeoordeling is hiervoor niet noodzakelijk.

Stikstofdepositie

Ten aanzien van stikstofdepositie wordt gesteld dat de geplande werkzaamheden voor de reconstructie van de weg en de aanleg van de bruggen worden uitgevoerd met zwaar materieel, zoals diverse (mobiele) werktuigen en voertuigen. Dit kan in de aanlegfase leiden tot een tijdelijke toename in stikstofdepositie ter plekke van de Natura 2000-gebieden. Het optreden van verzuring en vermesting binnen de Natura 2000-gebieden Fochteloërveen en Witterveld als gevolg van stikstofemissie van geplande werkzaamheden kan niet worden uitgesloten. In de gebruiksfase leidt de reconstructie naar verwachting niet tot een verkeerstoename waardoor er in deze fase effecten op vermesting en verzuring kunnen worden uitgesloten.

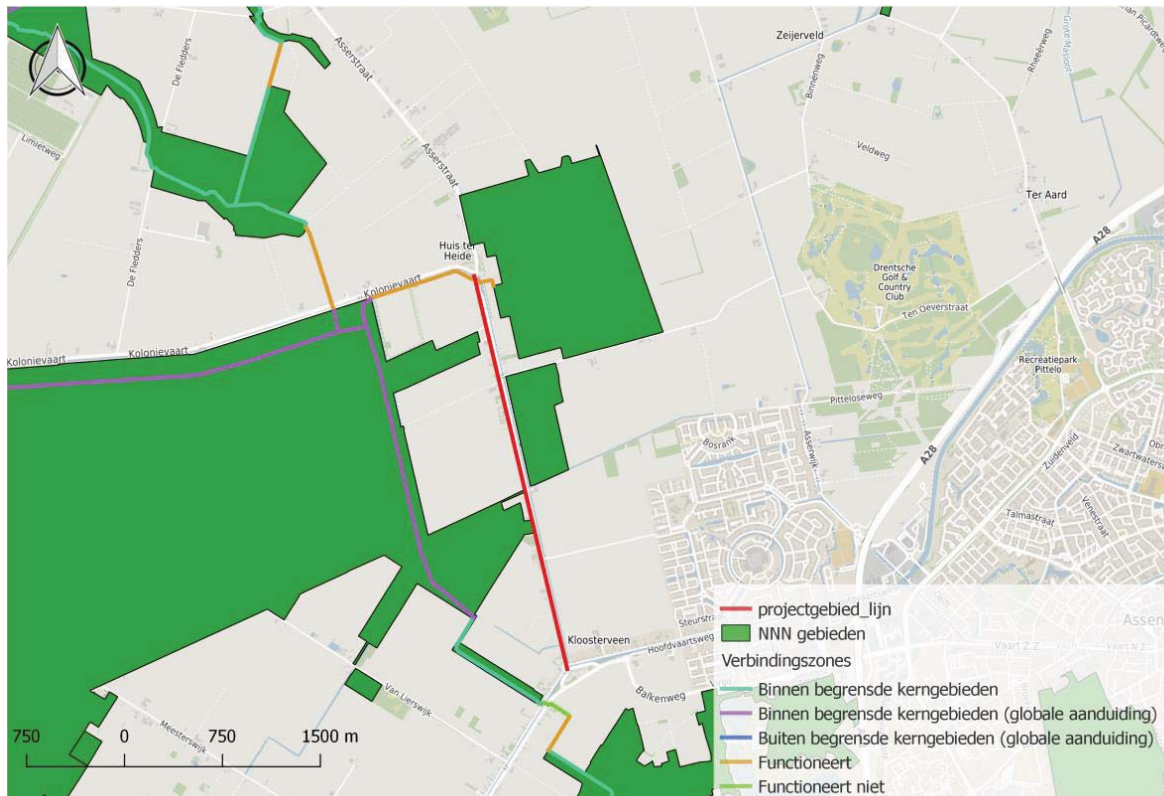
Om inzicht te krijgen in de stikstofdepositiewaarden tijdens de werkzaamheden (aanlegfase) en het effect hiervan op de omliggende habitats en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden, werd een stikstofdepositie-onderzoek uitgevoerd op basis van een berekening met AERIUS Calculator zoals staat voorgeschreven in de Regeling PAS (zie bijlage IV). De hoogst berekende projectbijdragen (scenario met hoogste inzet materieel en sterkste stikstofbijdrage) kwamen hierbij uit op 0,7 mol N/ha/jaar. Deze bijdrage is lager dan de grenswaarde, opgelegd vanuit het PAS, van 1 mol/ha/jr. Daarnaast betreft het een tijdelijke toename van de depositie (1-1,5 jaar). Een blijvend negatief effect op de aanwezige habitattypen en soorten als gevolg van verzuring en/of vermesting wordt daarom uitgesloten. Nadere effectbeoordeling van verzuring en vermesting met betrekking tot habitattypen, broedvogels en niet-broedvogels is niet noodzakelijk. Daar tijdens de aanlegfase de stikstofbijdrage temporeel verhoogt tot meer dan 0,05 mol N/ha/jaar, geldt wel de meldingsplicht. Melding dient te worden gedaan bij de provincie.

4.2 Natuur Netwerk Nederland

4.2.1 Gegevens

Het plangebied is omringd door NNN-gebieden met de status 'bestaande natuur'. Daarnaast loopt over de kruising met de kolonievahrt een functionele ecologische verbindingszone die de NNN-gebieden langs beide zijden van het projectgebied met elkaar verbindt. De wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN-gebieden worden gevormd door een groot aantal verschillende natuurbeheertypen. In Afbeelding 4.4 zijn de verschillende natuurbeheertypen rondom het projectgebied weergegeven.

Afbeelding 4.3 NNN zones en verbindingroutes rond projectgebied

Afbeelding 4.4 Beheertypen

4.2.2 Effecten en conclusie

Het plangebied grenst aan de beheertypen N15.02 (dennen, eiken- en beukenbos) en N16.01 (droog bos met productie), maar ligt niet binnen de begrenzing van de NNN-percelen. Daarnaast zijn er in de omgeving van het gebied een groot aantal verschillende beheertypen aanwezig. Doordat de ingreep niet plaatsvindt binnen onderdelen die behoren tot het NNN zijn er geen directe negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN.

Ter hoogte van de kruising met de kolonievvaart is tevens een verbindingszone tussen de NNN-gebieden aan weerszijden van de Norgervaart aanwezig. Aan de verbindingzone is in de huidige situatie invulling gegeven door middel van een vierkante duiker onder de N373. Deze duiker geeft onder andere de otter de mogelijkheid de drukke N373 veilig te passeren. Verschillende andere grondgebonden soorten kunnen tevens gebruik maken van deze verbinding. De werkzaamheden die aan de oever in het kader van de voorgenomen werkzaamheden worden uitgevoerd, vinden niet plaats ter hoogte van deze verbinding. Verstoring van de ecologische verbindingszone treedt zodoende niet op.

Directe effecten op onderdelen van het NNN kunnen worden uitgesloten. Daarnaast kent de provincie Drenthe in de bescherming van het NNN geen externe werking. Hierdoor zijn vervolgstappen niet nodig.

5

SOORTENBESCHERMING

5.1 Methode

Om de aanwezigheid van beschermde flora en fauna in of rondom het plangebied vast te kunnen stellen is een bureaustudie en een verkennend veldbezoek uitgevoerd. De bureaustudie bestond uit het raadplegen van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) [lit. 2]. Aanvullend hierop zijn, als daar aanleiding voor was, verspreidingsatlassen, internetbronnen en de op internet vrij verkrijgbare verspreidingsgegevens geraadpleegd. Ter verificatie van- en als aanvulling op de bureaustudie is door een ecooloog van Witteveen+Bos vervolgens een veldbezoek uitgevoerd op 17 mei 2017. Soortgerichte inventarisaties en tellingen van afzonderlijke dier- en plantensoorten waren geen onderdeel van het veldbezoek; wel zijn toevallige waarnemingen van soorten of verblijfplaatsen genoteerd. Daarnaast werd een habitatscan uitgevoerd. De inventarisatie is niet vlakdekkend en slechts indicatief, maar is voor deze fase voldoende gedetailleerd.

Op basis van kennis van de biotoopeisen van beschermde soorten, het veldbezoek en de resultaten van de bureaustudie is bepaald of beschermde soorten leefgebied kunnen vinden in en nabij het plangebied. Aan de hand van de geplande werkzaamheden en de verstoringgevoeligheid van soorten is vervolgens bepaald of negatieve effecten kunnen optreden, en of er sprake is van een overtreding van de Wnb.

5.2 Beschrijving per soortgroep

5.2.1 Vaatplanten

Bureaustudie

Uit de database van de NDFF [lit. 2] blijkt dat er gedurende de laatste 10 jaar geen onder het Wnb beschermde vaatplanten zijn waargenomen in de ruimere omgeving van het plangebied. Er komen zowel binnen het Fochteloërveen als het Witterveld wel verschillende typische hoogveensoorten voor zoals eenarig wollegras, veenmos, ronde zonnedauw en lavendelhei. Deze zijn echter niet door het Wnb beschermd en binnen het plangebied niet aanwezig.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde vaatplanten of resten hiervan waargenomen. In de oeverzone van de Norgervaart werden verschillende algemeen voorkomende soorten aangetroffen die kenmerkend zijn voor voedselrijke graslanden en vochtige ruigtes zoals moerasspirea, gewone berenklauw, fluitekruid, harig wilgenroosje, hondsdrif, kleeftkruid, paardenbloem, grote brandnetel, grote engelwortel, riet, heermoes, zilverschoon, wilde hyacinth, gewone vogelmelk en grote lisdodde. In de Norgervaart zelf werden tevens verschillende algemeen voorkomende waterplanten waargenomen zoals gekroesd fonteinkruid, gele plomp, kikkerbeet, liesgras, watermunt, egelskop, waterpeper, waterzuring, waterkers, moerasvergeetmenietje en klein kroos. Parallel met de waterloop kwamen ook enkele bomenrijen voor van voornamelijk jonge zomereiken en enkele lindes, populieren en zwarte elzen (Afbeelding 5.1).

Afbeelding 5.1 Impressie van de vegetatie binnen het plangebied met zomereiken, fluitekruid, riet, grote brandnetel (links boven); zilverschoon, kruipende boterbloem, akkerdistel (rechts boven); lisdodde, fluitekruid, riet (links 2de rij); hertshooi, harig wilgenroosje, heermoes (rechts 2de rij); gele plomp (links onder); waterzuring, moerasvergeetmenietje, waterkers, egelskop, moerasandoorn, klein kroos (rechts onder)

Effecten en conclusie

Op basis van de aangetroffen vegetatietypen en de aanwezige biotopen binnen het projectgebied kan het voorkomen van onder de Wnb beschermde vaatplantensoorten worden uitgesloten. Hierdoor zijn negatieve effecten voor deze soortgroep niet aan de orde. Vervolgstappen in het kader van de Wnb zijn niet nodig.

5.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Bureaustudie

Op basis van de NDFF database en de ligging en kenmerken van het terrein en landschap (grazige dijk en bosschage) rondom de te reconstrueren weg, wordt verwacht dat er verschillende algemene grondgebonden zoogdiersoorten voorkomen rondom het plangebied, zoals de egel, veldmuis, mol, haas en ree (allen bijlage A Wnb). Ook bunzing en wezel werden in deze omgeving waargenomen. Voor deze bijlage A- soorten geldt binnen de provincie Drenthe een algemene vrijstelling. Volgens de NDFF database [lit. 2] zijn er in de ruimere omgeving rondom het plangebied twee beschermde soorten waargenomen waarvoor binnen de provincie Drenthe geen vrijstelling geldt. Dit zijn steenmarter en otter (Afbeelding 5.2).

Afbeelding 5.2 NDFF resultaten voor waarnemingen beschermde grondgebonden zoogdieren in en rondom projectgebied

De biotoopeisen van deze twee soorten staan beschreven in onderstaand kader.

Steenmarter

De steenmarter dankt zijn naam aan zijn voorkeur voor steenachtige biotopen en schuilplaatsen, zoals steengroeven, rotsige hellingen en gebouwen. De steenmarter komt vooral voor in parklandschap, maar ook in volkomen bosloze gebieden, steengroeven en rotsige hellingen. Hij is vooral te vinden in de nabijheid van dorpen en boerderijen en tegenwoordig zelfs in grote steden (de steenmarter is een 'cultuurvolger'). Hij heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang, omdat de steenmarter daar zijn voedsel zoekt. In de bergen komt de steenmarter tot een hoogte van 2400 m voor [lit.3].

Otter

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Maar ook in kustzones, rotskusten en estuaria. Ze leven in schoon en zoet water, waar voldoende voedsel, dekking en rust is. In brakke en zoute wateren (in Europa) komen ze alleen voor als er zoet water in de omgeving is, omdat ze dat nodig hebben voor het schoonhouden van hun pels en als drinkwater [lit.3].

Veldbezoek

Het plangebied biedt geschikt biotoop voor verschillende beschermde zoogdiersoorten waarvoor een vrijstelling geldt binnen provincie Drenthe (zoals egel, veldmuis, mol, haas en ree). Ook biedt het plangebied potentieel geschikt foerageergebied voor de wezel en eventueel de bunzing. In de omgeving van het plangebied zijn echter verschillende akkerlanden, bossen en kleinschalig landschap aanwezig die tevens een geschikt leefgebied bieden aan deze soorten.

Verblijfplaatsen van beschermde marterachtigen waarvoor geen vrijstelling geldt of duidelijke sporen die duiden op aanwezigheid van verblijfplaatsen van deze soorten zijn niet aangetroffen langs de Norgervaart.

Op verschillende plaatsen langs de vaart werden wel sporen aangetroffen van de otter. Het betreft uitwerpselen en open gebroken zwanenmossels langs de oevers. De waarnemingen werden gedaan ter hoogte van de aansluiting met de kolonievvaart, en 500m ten noorden van de dam domeinweg (Afbeelding 5.3). Deze zones komen overeen met de otterwaarnemingen uit de NDFF database.

Afbeelding 5.3 Voorbeelden opengebroken schelpen langs oever (tekenen van aanwezigheid otter in plangebied)

Effecten en conclusie

Het voorkomen van verschillende algemene grondgebonden zoogdiersoorten (bijlage A Wnb), zoals egel, veldmuis, mol, haas en ree binnen het plangebied is op basis van aanwezige biotopen en ligging niet uit te sluiten. Ook het incidenteel passeren van een bunzing of wezel is op basis van waarnemingen en het aanwezig biotoop niet uit te sluiten. Voor het verstoren van al deze soorten geldt binnen de provincie Drenthe een vrijstelling.

Beschermde, niet-vrijgestelde marterachtigen of sporen hiervan zijn niet waargenomen tijdens het veldbezoek. Tevens is het plangebied ongeschikt als leefgebied voor de steenmarter. Het voorkomen van deze soort kan hier dan ook worden uitgesloten. Vervolgstappen ten aanzien van deze soort zijn niet nodig.

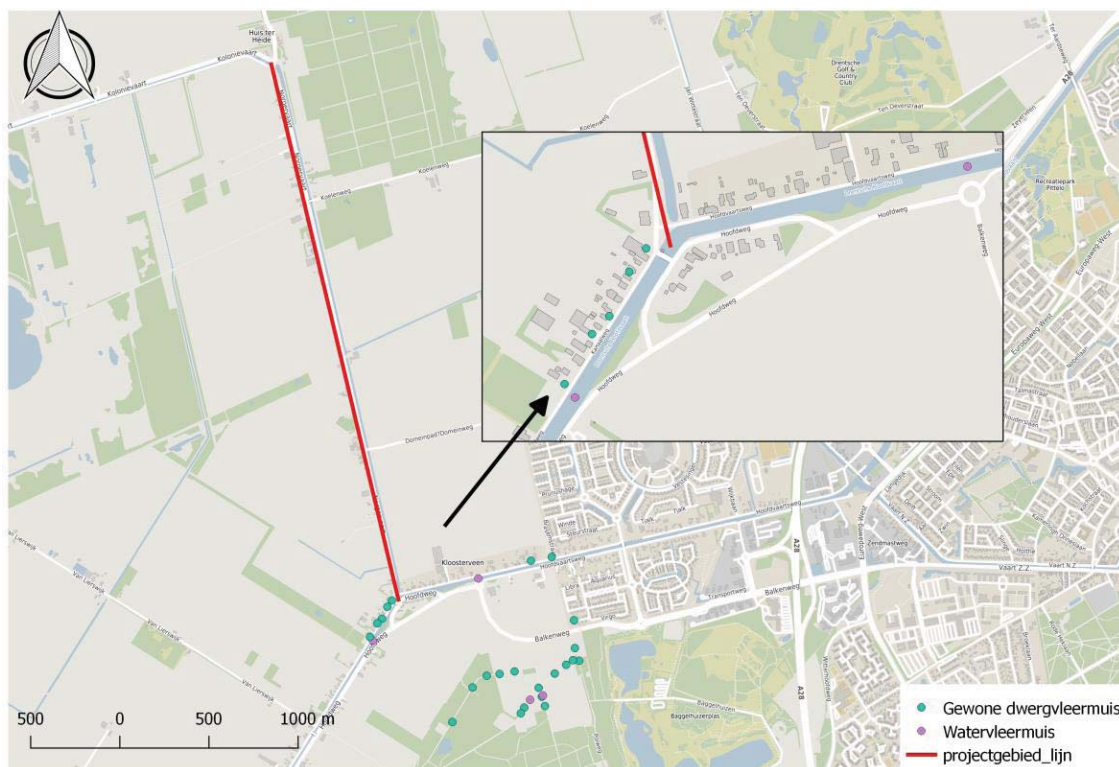
De Europees beschermde otter is waargenomen op korte afstand van het plangebied. Ook zijn duidelijke sporen van de otter teruggevonden op verschillende plaatsen binnen het plangebied. De aanwezigheid van de soort binnen het plangebied is hierdoor aannemelijk. Het kan niet worden uitgesloten dat de werkzaamheden voor de reconstructie van de provinciale weg een verstorende werking hebben op deze soort. Gedurende de werkzaamheden kan sprake zijn van zowel de verstoring van het individu als de vernietiging van een deel van een vaste rust- en verblijfplaats (foerageergebied en trekroute). Hierdoor is voor de werkzaamheden aan de vaart een ontheffing van de Wnb nodig. Het verkrijgen van een ontheffing is vermoedelijk haalbaar aangezien voor de werkzaamheden geen alternatieven zijn, de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding komt en het voornemen een belang uit de Habitatrichtlijn dient (openbare veiligheid).

5.2.3 Vleermuizen

Bureaustudie

Alle soorten vleermuizen zijn in Nederland beschermd onder de Wnb en vallen onder bijlage IV van de habitat richtlijn (HR). Volgens de NDFF database [lit. 2] komen er tenminste twee soorten vleermuizen voor in de directe omgeving van het plangebied (Afbeelding 5.4). Het betreft de gewone dwergvleermuis, en de watervleermuis. De waarnemingen werden allen gedaan ten zuiden van het plangebied, ter hoogte van de bewoning aan de kanaalweg en het bos net ten zuiden van de akkers.

Afbeelding 5.4 NDFF resultaten voor waarnemingen vleermuizen in en rondom projectgebied

De biotooppeisen van beide vleermuissoorten worden in onderstaand kader besproken.

Gewone dwergvleermuis

Kraamkolonies zijn in Nederland vooral in gebouwen, in spouwmuren, achter betimmering en daklijsten, of onder dakpannen gevonden. De groepsgroottes lopen uiteen van enkele tientallen tot meer dan tweehonderd dieren. Gewone dwergvleermuizen zijn plaatstrouw, maar gebruiken meerdere verblijfplaatsen en verhuizen relatief vaak [lit. 4].

Watervleermuis

De watervleermuis is een boombewonende soort van half open tot gesloten, waterrijk en bosrijk landschap. Grotere dichtheden worden vooral daar gevonden waar zowel beschut water als ouder bos of oudere bomen aanwezig zijn. De verspreiding toont een duidelijke binding met de oudere bossen in de duinen in het westen van Nederland, en de bossen op de hogere zandgronden en het krijtlandschap in het oosten en zuiden van Nederland. Desondanks komt de soort ook voor in het laagland op plaatsen waar oudere bossen of parken aanwezig zijn. In het noordwestelijke laagland worden in bosarme omgeving soms kleine groepen op zolders gevonden [lit. 4].

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen vleermuizen of sporen van vleermuizen waargenomen in het gebied. Wel werden onder meer in het zuidelijke deel van het plangebied potentiële verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuissoorten zoals de watervleermuis waargenomen bijvoorbeeld in de vorm van een zomereik met een holte op een hoogte van ongeveer 2m (Afbeelding 5.5). Volgens de werkplannen zou deze boom onaangetaast blijven. De schuren in het woongebied net ten zuiden van het plangebied bieden potentiële verblijfplaatsen voor soorten als de gewone dwergvleermuis.

Ook het waterrijke open landschap met lijnvormige elementen biedt een aantrekkelijk leefgebied voor deze soort. Zo vormt de Norgervaart een potentieel geschikte vliegroute voor vleermuizen die lijnvormige wateren gebruiken om zich te oriënteren (watervleermuis, meervleermuis). De vaart wordt in zijn huidige toestand slechts weinig verlicht, wat gunstig is voor vleermuizen, aangezien de verwachte soorten gevoelig zijn voor lichtverstoring. Daarnaast vormen ook de wegbepantingen geschikte vliegroutes voor soorten die afhankelijk zijn van lijnvormige opgaande elementen ter oriëntatie.

Afbeelding 5.5 Potentiële verblijfplaats boombewonende vleermuissoorten (zomereik met holte)

Effecten en conclusie

Gezien de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen in de directe omgeving van de reconstructiewerken en de geschiktheid van het plangebied als vlieg- en migratieroute, alsmede foerageergebied voor meerdere vleermuissoorten, is op basis van de bureaustudie en het veldbezoek niet uit te sluiten dat deze soorten hier voorkomen. Om de aanwezigheid van beschermde functies voor vleermuizen in dit gebied aan te tonen dan wel uit te sluiten, is in de zomer en het najaar van 2017 een gericht vleermuisonderzoek uitgevoerd conform vleermuisprotocol. De volledige rapportage van dit onderzoek is opgenomen in bijlage V.

De resultaten van dit onderzoek geven aan dat de Norgervaart onderdeel is van het foerageergebied van laatvlieger, ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis en watervleermuis. Tevens is de Norgervaart in gebruik als vliegroute van gewone dwergvleermuis, en watervleermuis. Er is in de omgeving geen vergelijkbare alternatieve vliegroute aanwezig. De Norgervaart vormt derhalve een essentiële vliegroute voor watervleermuis en gewone dwergvleermuis.

Met name de soort watervleermuis is met betrekking tot de ontwikkelingen relevant. Watervleermuis is een soort die zeer gevoelig is voor verstoring door licht. In de huidige situatie is sprake van weinig lichtuitstraling over de Norgervaart, mede door het filterend effect van de opgaande beplanting langs de weg.

Ten behoeve van de verbreding van de N373 wordt begeleidende opgaande beplanting, die op enkele plekken aanwezig is, verwijderd en wordt nieuwe verlichting gerealiseerd. Als gevolg hiervan is sprake van verstoring van foerageergebied en essentiële vliegroutes van vleermuizen (artikel 3.5 lid 2 van de Wnb). De verstoring kan zodanig zijn dat de vliegroutes van gewone dwergvleermuis, laatvlieger en watervleermuis hun functie niet meer kunnen vervullen. Dit betekent aantasting van een vaste verblijfplaats (artikel 3.5 lid 4 van de Wnb) aangezien een vliegroute essentieel is voor het heen en weer vliegen tussen verblijfplaats en foerageergebied. Daarom dient op basis van artikel 3.8 van de Wnb een ontheffing te worden aangevraagd voor uitvoering van de plannen. Voor het verkrijgen van een ontheffing dienen in het kader van de zorgplicht maatregelen te worden getroffen om ervoor te zorgen dat de goede instandhouding van de vleermuizen niet in het geding komt. Denk hierbij aan goed lichtbeheer en/of het aanbrengen van geleidende elementen. Concreet kan gedacht worden aan volgende maatregelen:

- gebruik te maken van vleermuisvriendelijke verlichting (bv. amberkleurige LED-verlichting) ;
- het kunstmatig licht enkel daar te richten waar het ook daadwerkelijk nodig is (doelgericht) en dit zo te doen dat deze weg van het foerageergebied of de migratieroute schijnt;
- gebruikt te maken van armaturen die het licht door middel van een scherpe bundel één bepaalde kant en weg van het foerageergebied of de migratieroute, op richten;
- gebruik te maken van aangepaste armaturen die verstrooiing van licht minimaliseren;
- het aantal lampen, de lichtintensiteit en het gebruik van hoge lichtmasten met veel lichtverstrooiing te beperken;
- voor en na de werkzaamheden het gebruik van kunstverlichting te beperken tot enkel verlichting ter beveiliging van opslagterreinen. Ook hiervoor gelden de bovenvermelde restricties;
- Het aanbrengen van geleidende structuren (schermen op boomhoogte) om vliegroutes (tijdelijk) te verleggen of onderbreken in geleidende groenstructuren te overbruggen.

Indien mitigerende maatregelen worden getroffen is het verkrijgen van een ontheffing vermoedelijk haalbaar aangezien voor de werkzaamheden geen alternatieven zijn, de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding komt en het voornemen een belang uit de Habitatrichtlijn dient (openbare veiligheid).

5.2.4 Vogels

Bureaustudie

Alle in Nederland inheemse broedvogels zijn beschermd door de Wnb. In de omgeving van het plangebied worden verschillende broedvogels verwacht. Volgens de NDFF database [lit. 2] zijn er in de omgeving van het plangebied een groot aantal beschermde vogelsoorten waargenomen over de laatste 10 jaar, waaronder drie soorten waarvan de nestplaatsen jaarrond beschermd zijn (Afbeelding 5.6). Het betreft de buizerd, de havik en de huismus.

Afbeelding 5.6 NDFF resultaten van waarnemingen van vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten in en rondom Projectgebied

De biotoopetypen van de buizerd, havik en huismus zijn beschreven in het kader hieronder.

Buizerd

Combinatie van geschikte nestgelegenheid (bos of een bosje) met open land met veel voedsel is ideaal. Jaagt ook wel midden in (ouder bos), maar in Nederland graag in weilanden. Te vinden in uitgestrekte bossen afgewisseld met heide en boerenland, moerasbossen, boerenland met bosjes en houtwallen, duinvaleien met struweel, bosjes in steden. Jaagt soms ver van het nest, ook in heel open land en steeds vaker in steden. Ideaal is halfopen land [lit.5].

Havik

Combinatie van bos met geschikte nestbomen met open land om te jagen. Broedt in naald- en loofbossen, ook in moerasbos, soms in parken. Jaagt in het bos, maar ook in tussenliggende weilanden en akkers, in aangrenzende open gebieden (heide en hoogveen, moerassen, boerenland) en steeds vaker ook in de stad. Belangrijk is de aanwezigheid van geschikte prooien. In de winter ook in nog opener terrein te vinden, zoals kwelders [lit.5].

Huismus

Huismussen stellen prijs op een rommelige menselijke omgeving, met struikgewas, schuren, weilanden met vee, gemorst graan en zo verder. Talrijkst in dorpen en in oudere buitenwijken, met rommelige tuinen. Als er veel hoge bomen staan, verdwijnt de huismus. Broedt van eind maart tot in augustus. De huismus heeft 2 tot 3 legsels per broedseizoen met elk 4-6 eieren. Broedduur: 11-12 dagen. Huismussen broeden in een los kolonieverband. Het nest wordt vooral gemaakt onder dakpannen, in gaten en kieren van gebouwen en in mussenkasten. Het slordige nest bestaat uit takjes, stro, veertjes en hondenharen [lit. 5].

Veldbezoek

Op verschillende plekken binnen het plangebied waar grote wijzigingen zich zullen voordoen, bijvoorbeeld ter hoogte van de bruggen, werden boomgroepen waargenomen die potentiële broedplaatsen vormen voor vogelsoorten. Ten tijde van het veldbezoek waren in deze bomen geen jaarrond beschermde nesten aanwezig.

Tijdens het veldbezoek werden geen vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten waargenomen. Wel werd in het noordelijke deel van het plangebiedleefgebied voor de huismus aangetroffen in de vorm van heggen en achterliggende schuren (Afbeelding 5.7). Hier werd namelijk de aanwezigheid van huismus (balsende mannetjes) vastgesteld. Dit leefgebied van huismus ligt echter buiten het plangebied.

Afbeelding 5.7 potentiële habitat huismus (heg, schuren en boerenerf)

Effecten en conclusie

Het is volgens de Wnb verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen (Artikel 3.1.2. VR). Binnen het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten aanwezig. Wel biedt het plangebied een geschikt broedbiotoop voor verschillende andere broedvogelsoorten.

Voor aanwezige broedvogels geldt dat werkzaamheden tijdens het broedseizoen (globaal van 15 maart tot 15 juli) voor verstoring kunnen zorgen door trillingen of geluid. Voor alle inheemse vogelsoorten geldt dat opzettelijk verstoren in het broedseizoen (individueel, nesten of eieren) verboden is volgens de Wnb. Het verkrijgen van ontheffing voor het verstoren van broedvogels is meestal niet mogelijk. De effecten op vogels en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wnb zijn namelijk gemakkelijk te voorkomen, te weten door in principe drie mogelijkheden:

- buiten het broedseizoen werken, dit met risico dat sommige vogels tot in september kunnen broeden;
- de werkzaamheden vlak voor het broedseizoen inzetten en dan continue doorwerken (werkzaamheden niet langer dan enkele dagen stilleggen), zodat vogels niet gaan broeden in het gebied waar gewerkt wordt;
- het plangebied voor het broedseizoen ongeschikt maken voor broedvogels.

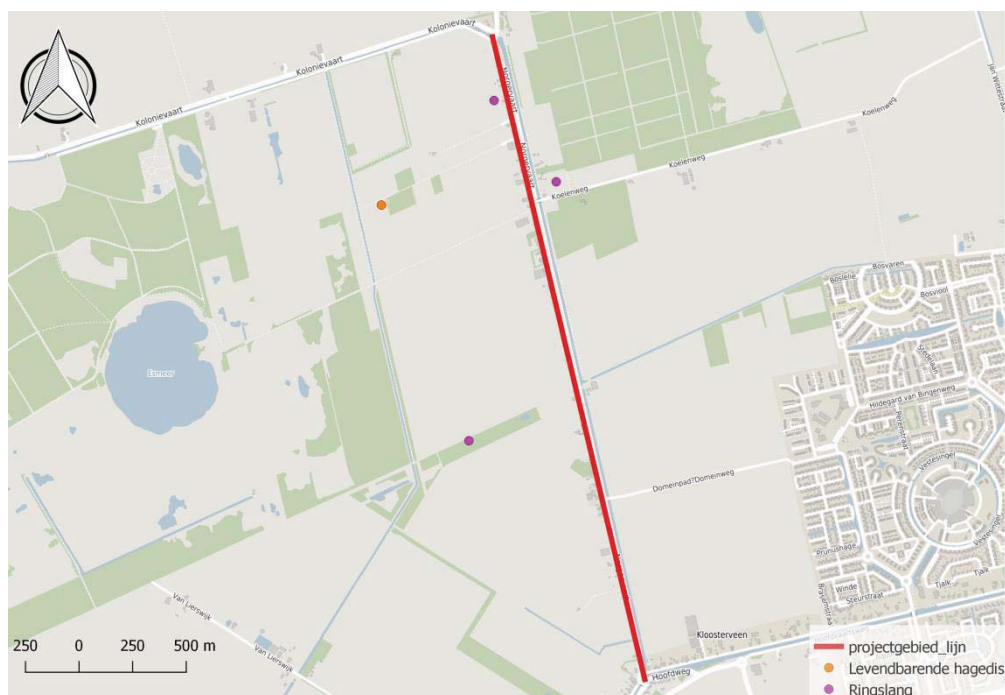
Als werkzaamheden plaats gaan vinden in het broedseizoen, moet een deskundige eerst vaststellen dat er geen broedende vogels aanwezig zijn in het projectgebied. Wanneer kan worden geconstateerd dat in de directe omgeving van de werkzaamheden geen vogels broeden bij de start van de werkzaamheden, vindt geen overtreding van de verbodsbepalingen plaats. Mochten er wel broedende vogels aanwezig zijn binnen de verstoringcontour van de werkzaamheden mag er pas worden gestart met de kap- en graafwerkzaamheden als er niet meer gebroed wordt. Doorgaans zijn de meeste vogels rond half juli uitgebroed, er zijn echter vogelsoorten die tot in september broeden.

5.2.5 Reptielen

Bureaustudie

Het natuurgebied Fochteloërveen staat bekend om het voorkomen van verschillende reptielsoorten. Alle inheemse Nederlandse slangensoorten komen in dit gebied voor, daarnaast komen er twee hagedissoorten voor, de levendbarende hagedis en de hazelworm [lit. 6]. Volgens de NDFF database [lit. 2] zijn er in de wijdere omgeving rondom het plangebied enkele waarnemingen gedaan van de ringslang alsook één waarneming van de levendbarende hagedis in de afgelopen 10 jaar (Afbeelding 5.8 NDFF resultaten voor waarnemingen van beschermde reptielen in en rondom projectgebied).

Afbeelding 5.8 NDFF resultaten voor waarnemingen van beschermde reptielen in en rondom projectgebied

De biotoopreizen van ringslang en de levendbarende hagedis zijn beschreven in het kader hieronder.

Ringslang

De ringslang is gebonden aan waterrijke habitats. Deze liggen veelal op zandgronden en op de overgangen van zandgrond naar veen- en kleigronden. Grote oppervlaktes laag gelegen, nat gebied worden gemedend, omdat de soort daar vaak niet alle stadia van zijn levenscyclus kan doorlopen. De ringslang is vooral aanwezig in drie min of meer gescheiden kernen die in een ruim gebied rondom het IJsselmeer liggen. De belangrijkste populaties bevinden zich in Noord-Holland, Utrecht, Gelderland, Overijssel, Drenthe en Friesland [lit. 6].

Levendbarende hagedis

In Nederland komen heide en hoogveen naar voren als voorkeurs habitat. De soort komt ook voor langs infrastructuur (spoorlijnen en wegbermen), bij struweel en bosranden en in een beperkt deel van de duinen. De levendbarende hagedis is een vochtminnende soort die in de voornoemde landschapstypen veel wordt aangetroffen op venoevers en ook wel langs lijnvormige wateren (Geraeds 2006). Er zijn ook enkele waarnemingen bekend uit laagveen [lit.6].

Veldbezoek

De habitat voor levendbarende hagedissen bevindt zich ter plaatse van het Natura 2000- gebied Fochteloërveen, op een afstand van 800 m vanaf het plangebied. Binnen het plangebied is geen geschikt leefgebied aanwezig voor levendbarende hagedis.

Tijdens het veldbezoek werden geen waarnemingen gedaan van beschermde reptielsoorten of sporen hiervan. Wel vormt de combinatie van de waterloop met natuurlijke oevers (foerageergebied), de aanwezigheid van kikkers (voedsel) en de droge ruigtes in de nabijheid van het water (verblijfplaatsen) een geschikt habitat voor ringslangen.

Effecten en conclusie

Voor de levendbarende hagedis is binnen het plangebied geen geschikt leefgebied aanwezig. Hierdoor kunnen negatieve effecten van het voornemen op deze soort worden uitgesloten.

Door waarnemingen van ringslangen in de nabijheid van het plangebied en de aanwezigheid van een geschikt habitat voor de soort binnen het te reconstrueren gebied, is de aanwezigheid van onderdelen van het leefgebied van deze soort op basis van een bureaustudie en een éénmalig veldbezoek niet uit te sluiten. Hierdoor is, om meer duidelijkheid te verkrijgen over de werkelijke functie van het plangebied voor deze soort, en een eventuele overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van ringslang, in het voorjaar van 2018 een soortgericht onderzoek uitgevoerd naar deze soort in de omgeving van de Norgervaart (zie bijlage VI). Het onderzoek bestond uit vier veldbezoeken (met het leggen en controleren van reptielplaten) waarbij gericht werd gezocht naar (sporen van) ringslangen. Gedurende het onderzoek zijn geen exemplaren van ringslang of sporen van deze soort waargenomen. Op basis van de uitgevoerde inventarisatie, conform het soorteninventarisatieprotocol, is uit te sluiten dat het projectgebied (een essentieel onderdeel van het) leefgebied vormt voor ringslang. Van een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wnb (opzettelijk doden of opzettelijk vernielen van vaste rustplaatsen een overtreding van de Wnb (Artikel 3.10 lid a en b, andere soorten) als gevolg van werkzaamheden is zodoende geen sprake. Vervolgstappen in het kader van de Wnb zijn niet nodig.

5.2.6 Amfibieën

Bureaustudie

Op basis van de ligging en gebiedskenmerken van het plangebied wordt verwacht dat er verschillende algemeen voorkomende amfibiesoorten voorkomen. Soorten zoals de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander worden verwacht. Voor deze soorten geldt binnen alle provincies een vrijstelling. Volgens de NDFF database [lit. 2] is er in de afgelopen 10 jaar in de bredere omgeving van het plangebied één waarneming gedaan van een beschermde amfibiesoort. Het betreft de heikikker (Afbeelding 5.9 NDFF resultaten voor waarnemingen van beschermde amfibieën in en rondom projectgebied

Afbeelding 5.9 NDFF resultaten voor waarnemingen van beschermde amfibieën in en rondom projectgebied

De biotoopsoorten van de heikikker zijn beschreven in het kader hieronder.

Heikikker

De heikikker is uit alle Nederlandse provincies (behalve Flevoland) bekend, maar kent zijn grootste verspreiding in de hoger gelegen delen van het land. Hij komt vooral voor in vochtige heidegebieden, waar sprake is van veenvorming en in hoog- en laagveengebieden. Ook in de rest van zijn verspreidingsgebied is vocht en veenvorming een belangrijk element van zijn biotoop. Maar hij wordt ook wel aangetroffen in vochtige schraalgraslanden, duinvalleien, bosranden, langs meren en rivieren en in komkleigebieden. De aanwezigheid van laag struweel en hoge kruidige gewassen is hier van belang. Het voortplantingsbiotoop bestaat uit ondiepe stilstaande wateren met oevervegetatie. Het water zelf is vaak enigszins zuur (pH 4 - 5.5) en voedselarm. Net als de bruine kikker produceert de heikikker een grote klomp kikkerdril; vaak in grote velden bij elkaar, in het ondiepe water van de oeverzone of op drijvende vegetatie. De vrouwtjes verdwijnen na de eiafzet weer uit het voortplantingswater, terwijl de mannetjes nog enkele weken kunnen blijven hangen. Ze wachten op een nieuwe kans om een wijfje te bemachtigen [lit.6].

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek werd één algemeen voorkomende amfibiesoort waargenomen, namelijk de groene kikker. Ook werden in de vaart larven waargenomen van de groene kikker of gewone pad. Er werden geen waarnemingen gedaan van andere beschermde amfibiesoorten of sporen hiervan. Tevens werd binnen het plangebied geen geschikt leefgebied aangetroffen voor heikikker.

Afbeelding 5.10 Waarneming groene kikker binnen plangebied

Effecten en conclusie

Het plangebied biedt een geschikt leefgebied voor verschillende algemene amfibiesoorten. Zo vindt de groene kikker hier een geschikt habitat. Ook het voorkomen van soorten als de kleine watersalamander, de bruine kikker en de gewone pad kan niet worden uitgesloten. Voor deze soorten geldt binnen provincie Drenthe een vrijstelling.

Door het gebrek aan geschikt biotoop binnen het plangebied is het voorkomen van de heikikker hier uitgesloten. Wel kan deze soort zijn habitat vinden in de hoogveen gebieden van het Flochteloërveen. Door de afstand tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied, worden versturende effecten van de geplande werken op deze soort uitgesloten.

5.2.7 Dagvlinders, libellen en andere ongewervelden

Bureaustudie

Uit de database van de NDFF [lit. 2] blijkt dat er géén beschermde vlinders, libellen of andere ongewervelden zijn waargenomen in de wijdere omgeving van het plangebied.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek werden verschillende waarnemingen gedaan van niet-beschermde libellen en vlinders binnen het plangebied. Zo werden soorten als atalanta, citroentje, distelvlinder en vuurlibel meerdere malen waargenomen (Afbeelding 5.11). Er werden geen beschermde vlinder- of libelsoorten waargenomen.

Afbeelding 5.11 Waarneming distelvlinder binnen plangebied

Effecten en conclusie

Door de afwezigheid van geschikt biotoop en waardplanten voor beschermde vlinder- of libelsoorten, kan worden uitgesloten dat beschermde dagvlinders, libellen of andere ongewervelde binnen de grenzen van het plangebied aanwezig zijn. Hierdoor zijn negatieve effecten van de geplande werkzaamheden op deze soortgroepen uit te sluiten. Vervolgstappen in het kader van de Wnb zijn niet nodig.

5.2.8 Vissen

Bureaustudie

Uit de database van de NDFF [lit. 2] blijkt dat er géén beschermde vissoorten zijn waargenomen in de ruimere omgeving van het plangebied.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde vissoorten waargenomen.

Effecten en conclusie

Door afwezigheid geschikt biotoop binnen het plangebied en waarnemingen van beschermde soorten in de ruimere omgeving van het plangebied, kan het voorkomen van beschermde vissoorten binnen het plangebied worden uitgesloten. Nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag is niet nodig.

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

6.1 Gebiedsbescherming

6.1.1 Natura 2000

Het plangebied ligt tussen enkele Natura 2000-gebieden, namelijk Fochteloërveen (ten westen) en Witterveld (ten zuiden). Als gevolg van de geplande werkzaamheden voor de reconstructie van de provinciale weg kan sprake zijn van de volgende effecten:

- verstoring door geluid, licht en trillingen tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden;
- effecten als gevolg van stikstofdepositie door emissie van materieel tijdens de werkzaamheden.

Geluid, licht en trillingen

Ten aanzien van verstoring door geluid, licht en trillingen kan gesteld worden dat de aard en omvang van de werkzaamheden ter hoogte van de Norgervaart beperkt zijn en de nabijgelegen Natura 2000-gebieden groot genoeg zijn zodat gevoelige soorten waarvoor binnen de Natura 2000-gebieden instandhoudingsdoelstellingen gelden -verschillende (niet-)broedvogelsoorten- tijdelijk kunnen uitwijken. De werkzaamheden zullen dan ook geen verandering van aantallen van deze dieren tot gevolg hebben. Een omslag naar permanente effecten (permanent mijden van het plangebied door de werkzaamheden, ook na afronding van de werkzaamheden) is eveneens uit te sluiten. Significant negatieve effecten als gevolg van de reconstructiewerkzaamheden op deze broedvogels en niet-broedvogels zijn uit te sluiten. Nadere effectbeoordeling is niet noodzakelijk.

Stikstofdepositie

Op basis van een stikstofdepositie-onderzoek, uitgevoerd met AERIUS Calculator, blijkt dat de stikstofdepositie ter hoogte van het Natura 2000-gebied in de aanlegfase van de Norgervaart maximaal (scenario met hoogste inzet materieel en sterkste stikstofbijdrage) uitkomt op 0,7 mol N/ha/jaar. Deze bijdrage is lager dan de grenswaarde, opgelegd vanuit het PAS, van 1 mol/ha/jr. Daarnaast betreft het een tijdelijke toename van de depositie (1-1,5 jaar). Een blijvend negatief effect op de aanwezige habitattypen en soorten als gevolg van verzuring en/of vermesting wordt daarom uitgesloten. Nadere effectbeoordeling van verzuring en vermesting met betrekking tot habitattypen, broedvogels en niet-broedvogels is niet noodzakelijk. Daar tijdens de aanlegfase de stikstofbijdrage temporeel verhoogt tot meer dan 0,05 mol N/ha/jaar, geldt wel de meldingsplicht. Melding dient te worden gedaan bij de provincie.

6.1.2 Natuurnetwerk Drenthe

Het plangebied grenst aan de beheertypen N15.02 (dennen, eiken- en beukenbos) en N16.01 (droog bos met productie), maar ligt niet binnen de begrenzing van de NNN-percelen. Daarnaast zijn er in de omgeving van het gebied een groot aantal verschillende beheertypen aanwezig. Doordat de ingreep niet plaatsvindt binnen onderdelen die behoren tot het NNN zijn er geen directe negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN.

Ter hoogte van de kruising met de kolonievvaart is tevens een verbidingszone tussen de NNN-gebieden aan weerszijden van de Norgervaart aanwezig. Aan de verbindingzone is in de huidige situatie invulling gegeven door middel van een vierkante duiker onder de N373. Deze duiker geeft onder andere de otter de mogelijkheid de drukke N373 veilig te passeren. Verschillende andere grondgebonden soorten kunnen tevens gebruik maken van deze verbinding. De werkzaamheden die aan de oever in het kader van de voorgenomen werkzaamheden worden uitgevoerd, vinden niet plaats ter hoogte van deze verbinding. Verstoring van de ecologische verbidingszone treedt zodoende niet op.

Directe effecten op onderdelen van het NNN kunnen worden uitgesloten. Daarnaast kent de provincie Drenthe in de bescherming van het NNN geen externe werking. Hierdoor zijn vervolgstappen zijn aldus niet nodig.

6.2 Effecten op beschermde soorten

In de onderstaande tabel zijn de bevindingen en conclusies ten aanzien van de beschermde soorten samengevat.

Soortgroep	Beschermde soorten in het plangebied of directe omgeving aanwezig?	Kans op overtreding verboden Wnb?	Gevolgen?	Ontheffing aanvragen Wnb?
vaatplanten	nee	nee	geen, wel zorgplicht	nee
zoogdieren	Ja, voorkomen van verschillende (algemeen voorkomende) grondgebonden zoogdiersoorten zoals egel, veldmuis, mol, haas, ree, bunzing en wezel is niet uit te sluiten.	nee, vrijstelling binnen provincie Drenthe	geen, wel zorgplicht	nee
	Ja, duidelijke sporen aanwezigheid otter	Ja, essentieel leefgebied wordt vernield	voor de werkzaamheden is een ontheffing nodig omdat de functionaliteit van een deel van het leefgebied wordt vernietigd	Ja
vleermuizen	Ja, de Norgervaart is onderdeel van het foerageergebied van laatvlieger, ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis en watervleermuis. Tevens vormt de Norgervaart een essentiële vliegroue voor watervleermuis en gewone dwergvleermuis.	Ja, als gevolg van de werkzaamheden is sprake van verstoring van foerageergebied en essentiële vliegroues van vleermuizen. De verstoring kan zodanig zijn dat de vliegroues van gewone dwergvleermuis, laatvlieger en watervleermuis hun functie niet meer kunnen vervullen. Dit betekent aantasting van een vaste verblijfplaats aangezien een vliegroue essentieel is voor het heen en weer vliegen tussen verblijfplaats en foerageergebied.	voor de werkzaamheden is een ontheffing nodig omdat de functionaliteit van een deel van het leefgebied wordt vernietigd De functionaliteit zal door middel van het treffen van maatregelen moeten worden gewaarborgd.	Ja

Soortgroep	Beschermden soorten in het plangebied of directe omgeving aanwezig?	Kans op overtreding verboden Wnb?	Gevolgen?	Ontheffing aanvragen Wnb?
vogels	ja, meerdere algemene broedvogels en geschikt broedgebied voor vogels langs het gehele traject van de weg	ja, indien broedgevallen opzettelijk worden verstoord of nesten worden vernietigd	drie mogelijkheden: buiten het broedseizoen werken vlak voor het broedseizoen inzetten en dan continue doorwerken, zodat vogels niet gaan broeden het plangebied voor het broedseizoen ongeschikt maken voor broedvogels	nee
reptielen	nee	nee	geen, wel zorgplicht	nee
amfibieën	Ja, Het plangebied biedt een geschikt leefgebied voor verschillende algemene amfibiesoorten zoals de groene kikker, de kleine watersalamander, de bruine kikker en de gewone pad.	nee, vrijstelling binnen provincie Drenthe	geen, wel zorgplicht	nee
dagvlinders, libellen en overige ongewervelde	nee	nee	geen, wel zorgplicht	nee
vissen	nee	nee	geen, wel zorgplicht	nee

BRONNEN

- 1 www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/.
- 2 NDFF, exportdatum 9-10 mei 2017.
- 3 www.zoogdiervereniging.nl.
- 4 www.vleermuis.net.
- 5 www.vogelbescherming.nl.
- 6 www.ravon.nl www.fochtelooverveen.info.
- 7 <http://www.drenthe.info/website/fmc2/ehs2016.html>.
- 8 <http://www.bij12.nl/assets/Provinciale-Omgevingsverordening-hoofdstuk-4-natuurbescherming-Drenthe.pdf>.
- 9 www.libellennet.nl.
- 10 Portaal Natuur en Landschap, 2015.

Bijlagen

I

BIJLAGE: INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN FOCHTELOËRVEEN

Kernopgaven (2)						
Kernopgaven (1)						
Doelstelling kwaliteit						
Doelstelling oppervlakte						
Landelijke staat van instandhouding						
Habitattypen						
H2320 - Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	=	=			
H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	=			
H4030 - Droge heiden	--	=	=			
H7110A - *Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	--	>	>	7.01,W	7.02,W	
H7120 - Herstellende hoogvenen	-	> (<)	>	7.02,W		

Kernopgaven (3)						
Kernopgaven (2)						
Kernopgaven (1)						
Doelstelling populatie						
Doelstelling kwaliteit leefgebied						
Doelstelling omvang leefgebied						
Landelijke staat van instandhouding						
Habitatsoorten						
H1042 - Gevlekte witsnuitlibel	--	=	=	=		

Kernopgaven (2)						
Kernopgaven (1)						
Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)						
Doelstelling kwaliteit leefgebied						
Doelstelling omvang leefgebied						
Landelijke staat van instandhouding						
Broedvogelsoorten						
A008 - Geoorde fuut	+	=	=	13		
A119 - Porseleinhoen	--	=	=	20	7.03, 🟢,W	
A275 - Paapje	--	=	=	60	7.03, 🟢,W	
A276 - Roodborsttapuit	+	=	=	65		

Kernopgaven (2)						
Kernopgaven (1)						
Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)						
Instandhoudingsdoelstelling: Slaap- en rustplaats (s) / foerageergebied (f)					▼	
Doelstelling kwaliteit leefgebied					▼	
Doelstelling omvang leefgebied					▼	
Landelijke staat van instandhouding					▼	
Niet-broedvogelsoorten					▼	
A037 - Kleine Zwaan	-	=	=		90	
A038 - Wilde Zwaan	-	=	=		100	
A039 - Toendrarietgans	+	=	=		11100	
A041 - Kolgans	+	=	=		2,300	
A052 - Wintertaling	-	=	=		600	
A056 - Slobbeend	+	=	=		40	

Legenda

Habitattype, soorten, broedvogels en niet-broedvogels	
Landelijke staat van instandhouding	
+	gunstig
-	matig gunstig
--	zeer ongunstig
Relatieve bijdrage van het gebied in Nederland	
++	groot (> 15%)
+	gemiddeld (2-15%)
-	gering (< 2%)

Habitattypen

Doelstelling voor oppervlakte en/of kwaliteit

=	behoud
>	uitbreiding
= (>)	uitbreiding met behoud van de goed ontwikkelde locaties
<	vermindering is toegestaan, ten gunste van met name genoemde habitatype
= (<)	achteruitgang ten gunste van ander habitatype toegestaan
> (<)	oppervlak staat in principe op uitbreiding, maar mag achteruit gaan ten gunste van ander habitatype

Soorten, broedvogels, niet-broedvogels

Doelstelling voor leefgebied en/of omvang populatie

=	behoud
>	uitbreiding/verbetering
<	vermindering is toegestaan
= (<)	achteruitgang ten gunste van andere soort toegestaan

Broedvogels

Relatieve bijdrage van het gebied aan de Nederlandse populatie

0	< 2%
+	2-15%
++	15-50%
+++	>50%

Niet-broedvogels

Relatieve bijdrage van het gebied aan de Nederlandse populatie

-	0-2%
+	2-15%
++	15-50%
+++	50-100%
x	onvoldoende data
s	betreft slaappleatsfuncties
(s)	betreft nachtelijke slaappleatsen
f	betreft foerageerfuncties op grond van andere dan de reguliere monitoringsgegevens

*	voor een naam betekend het prioritaire soort of habitatype; achter een getal in de kolom omvang populatie duidt het op een regionaal doel
---	--

II

BIJLAGE: INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN WITTERVELD

Kernopgaven (2)						
Kernopgaven (1)						
Doelstelling kwaliteit						
Doelstelling oppervlakte						
Landelijke staat van instandhouding						
Habitattypen						
H2320 - Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	=	=			
H3160 - Zure vennen	-	=	>			
H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	=	=			
H4030 - Droge heiden	--	=	=			
H6230 - *Heischrale graslanden	--	=	=			
H7110A - *Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	--	>	>	7.01,W	7.03,W	
H7120 - Herstellende hoogvenen	-	= (<)	>			
H91D0 - *Hoogveenbossen	-	=	=	7.03,W		

Legenda

Habitatype, soorten, broedvogels en niet-broedvogels

Landelijke staat van instandhouding

+	gunstig
-	matig gunstig
--	zeer ongunstig

Relatieve bijdrage van het gebied in Nederland

++	groot (> 15%)
+	gemiddeld (2-15%)
-	gering (< 2%)

Habitattypen	
Doelstelling voor oppervlakte en/of kwaliteit	
=	behoud
>	uitbreiding
= (>)	uitbreiding met behoud van de goed ontwikkelde locaties
<	vermindering is toegestaan, ten gunste van met name genoemde habitatype
= (<)	achteruitgang ten gunste van ander habitatype toegestaan
> (<)	oppervlak staat in principe op uitbreiding, maar mag achteruit gaan ten gunste van ander habitatype

Soorten, broedvogels, niet-broedvogels	
Doelstelling voor leefgebied en/of omvang populatie	
=	behoud
>	uitbreiding/verbetering
<	vermindering is toegestaan
= (<)	achteruitgang ten gunste van andere soort toegestaan

Broedvogels

Relatieve bijdrage van het gebied aan de Nederlandse populatie

0	< 2%
+	2-15%
++	15-50%
+++	>50%

Niet-broedvogels

Relatieve bijdrage van het gebied aan de Nederlandse populatie

-	0-2%
+	2-15%
++	15-50%
+++	50-100%
x	onvoldoende data
s	betreft slaapplaatsfuncties
(s)	betreft nachtelijke slaapplaatsen
f	betreft foerageerfuncties op grond van andere dan de reguliere monitoringsgegevens

* voor een naam betekend het prioritaire soort of habitatype;
achter een getal in de kolom omvang populatie duidt het op een regionaal
doel

III

BIJLAGE: VOORTOETS ECOLOGIE

Reconstructie N373

Norgerbrug - Huis ter Heide

Voortoets ecologie

Provincie Drenthe

9 januari 2018

Project
Opdrachtgever

Reconstructie N373 Norgerbrug - Huis ter Heide
Provincie Drenthe

Document
Status
Datum
Referentie

Voortoets ecologie
Definitief
9 januari 2018
ASN166-17/18-000.238

Projectcode

ASN166-17

Projectleider
Projectdirecteur

[Redacted]

Auteur(s)
Gecontroleerd door
Goedgekeurd door

[Redacted]

Paraaf

[Redacted]

Adres

Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V.
Van Twickelostraat 2
Postbus 233
7400 AE Deventer
+31 (0)570 69 79 11
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doel	5
1.3	Beschrijving plangebied	5
1.4	Geplande werkzaamheden	7
1.5	Leeswijzer	9
2	TOETSINGSKADER	10
2.1	Wet natuurbescherming	10
2.1.1	Gebiedsbescherming	10
2.1.2	Programma Aanpak Stikstof	11
3	VOORTOETS	12
3.1	Gebiedsbeschrijving Natura 2000-gebied	12
3.2	Afbakening verstoringsaspecten	14
3.3	Afbakening relevante instandhoudingsdoelen	15
3.4	Effectbeschrijving- en beoordeling	20
3.4.1	Verzuring en vermesting	20
3.4.2	Verstoring door geluid, licht en trillingen	22
4	SAMENVATTING	23
5	LITERATUUR	24
	Laatste pagina	24
	Bijlage(n)	Aantal pagina's
I	Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Fochteloërveen	2
II	Instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Witterveld	2

1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

In het kader van de reconstructiewerken gepland voor de provinciale weg N373 tussen de Drentse hoofdvaart en de aansluiting Veenhuizen, wordt een provinciaal inpassingsplan (PIP) opgesteld. Ter onderbouwing van het inpassingsplan zijn diverse milieu- en omgevingsonderzoeken benodigd. In een eerdere fase werd reeds een quickscan flora- en fauna uitgevoerd. Hierbij werd inzichtelijk gemaakt of er, onder de Wnb beschermde flora en fauna voorkomen in het plangebied en wat de effecten van geplande werkzaamheden hierop zijn. Uit deze quickscan bleek dat in kader van de werkzaamheden sprake kan zijn van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden Fochteloërveen en Witterveld. Verstoring van de instandhoudingsdoelen als gevolg van de onderstaande verstoringsaspecten konden in de quickscan bij voorbaat niet worden uitgesloten:

- verstoring door geluid, licht en trillingen tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden;
- effecten als gevolg van stikstofdepositie door emissie van materieel tijdens de werkzaamheden.

Om meer inzicht te krijgen in de effecten als gevolg van de geplande werkzaamheden op instandhoudingsdoelstellingen van de nabijgelegen Natura 2000-gebieden, werd daarom geadviseerd een Voortoets met stikstofdepositie-onderzoek uit te voeren. Onderliggende rapportage betreft deze Voortoets.

1.2 Doel

De Voortoets heeft tot doel te achterhalen in welke mate de verstoringsaspecten met betrekking tot de Natura 2000-gebieden optreden.

Als onderdeel van de Voortoets is een stikstofdepositie-onderzoek uitgevoerd voor zowel de aanleg- als de gebruiksfase op basis van een berekening met AERIUS Calculator (zoals voorgeschreven in de Regeling PAS). Het Stikstofdepositie-onderzoek omvat een emissie-inventarisatie, bijbehorende berekeningen en een uitgangspuntennotitie. De resultaten van het onderzoek zijn samengevat in een separate eindrapportage. In onderliggende rapportage worden deze resultaten beschreven en beoordeeld.

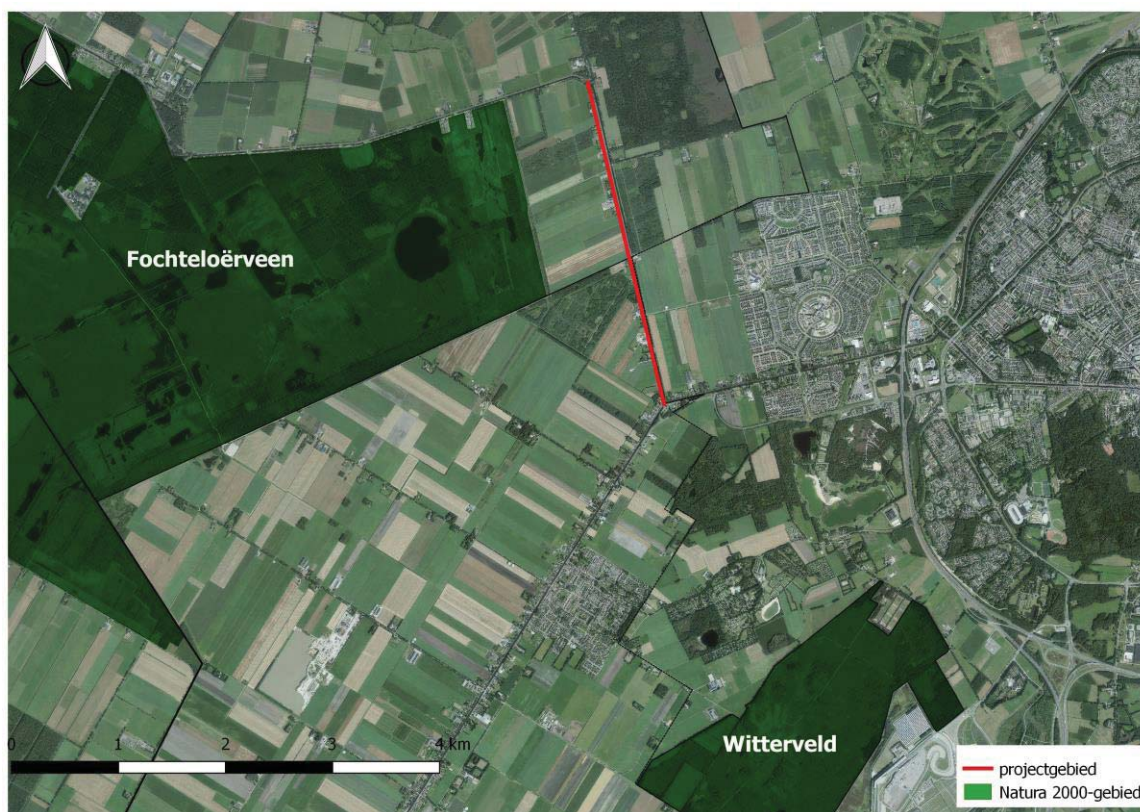
1.3 Beschrijving plangebied

Het plangebied betreft een circa drie kilometer lang traject langs de Norgervaart, dat loopt vanaf de Norgbrug tot de aansluiting met de N919 (Afbeelding 1.1). Het traject ligt binnen de provincie Drenthe, ten westen van Assen. Het traject loopt door halfopen tot open landschappen. De waterloop staat in het noorden in verbinding met de kolonievvaart die parallel aan de Hoofdweg (N919) loopt. Net ten westen van het gebied, op circa één kilometer afstand, bevindt zich het Natura 2000-gebied Fochteloërveen, een uitgestrekt hoogveengebied. Op een afstand van circa drie kilometer ten zuiden van het projectgebied bevindt zich nog een Natura 2000-gebied, namelijk Witterveld (Afbeelding 1.2).

Afbeelding 1.1 Ligging van het projectgebied vanaf de Norgerbrug (gele cirkel) tot de aansluiting met de N919

Afbeelding 1.2 Natura 2000 gebieden in de omgeving van het projectgebied [lit.1]

1.4 Geplande werkzaamheden

De provincie Drenthe bereidt een reconstructie van de provinciale weg N373 Norgervaart voor. Het gaat om het deel van de N373 tussen de Drentse Hoofdvaart en de aansluiting Veenhuizen. Voor de reconstructie wordt de weg verbreed waarbij een minimale wegbreedte van 6.6 m wordt aangehouden en een minimale bermbreedte van 3 m. De dam Domeinweg wordt vervangen door een brug met een aparte fietsbrug. Ook de Koelenbrug wordt vervangen door een brug met een aparte fietsbrug met een middengeleider. Verder wordt de aansluiting N373 – N919 iets opgeschoven. Afbeelding 1.3 geeft de begrenzing van het plangebied en de uit te voeren werken weer.

De werkzaamheden voor de reconstructie van de weg zullen circa 1,5 jaar duren en bestaan globaal uit grondwerk (opgraven en aanvullen) en het verwijderen (frezen) en aanbrengen van verharding. Voor de aanleg van de fietsbrug Kolonievvaart en autobrug Domeinweg bestaan de werkzaamheden uit het aanbrengen van de buispalen/betonnen heipalen, het ontgraven en aanvullen van de landhoofden en het aanbrengen van de landhoofden en dek (in het werk gestort).

Tabel 1.1 geeft een overzicht van materieel dat gebruikt zal worden voor deze reconstructie alsook de gebruiksduur en het verbruik zoals ingeschat volgens de huidige plannen.

Tabel 1.1 Overzicht te gebruiken materiaal met aanduiding van aantal dagen deze gebruikt worden alsook de totale KWh (berekend door de vermenigvuldiging van kW, duur inzet [uur] en belasting)

Materiaal	Dagen	KWh
heistelling	14	18144
H.g.m. rups	36	36608
dumper	285	200224
asfaltfrees	24	60912
wiellaadschop	132,5	26852
asfaltspreidmachine	28	17280
drierolwals	14	3744
waterwagen	21	1200
betonpomp	6	4872
stroomaggregaat	1	3024
vrachtwagen	420	43200
personenbusje	420	9600

Afbeelding 1.3 Plangrens N373 Norgervaart

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het toetsingskader in relatie tot de natuurwet- en regelgeving. In hoofdstuk 3 worden vervolgens de kenmerken en instandhoudingsdoelen van de nabijgelegen Natura 2000-gebieden en de mogelijke effecten hierop beschreven. In hoofdstuk 4 wordt tabelmatig een samenvatting gegeven van de belangrijkste conclusies van de effecten van het voornemen op Natura 2000-gebieden en soorten met IHDs. Hoofdstuk 5 geeft een overzicht van de geraadpleegde literatuur weer.

TOETSINGSKADER

2.1 Wet natuurbescherming

2.1.1 Gebiedsbescherming

In hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming zijn de bepalingen voor wat betreft gebiedsbescherming vastgelegd. De regels hebben als doel het beschermen en in stand houden van natuurgebieden met bijzondere of kwetsbare waarden. Hiermee zijn internationale verplichtingen uit de Vogelrichtlijn (VR) en Habitatrichtlijn (HR), maar ook verdragen als bijvoorbeeld het Verdrag van Ramsar (Wetlands) in nationale regelgeving verankerd. Elk Natura 2000-gebied wordt aangewezen door middel van een aanwijzingsbesluit. In dit besluit wordt, behalve onder andere de ligging van het gebied, vastgesteld welke natuurwaarden in dat gebied beschermd zijn, de zogeheten instandhoudingsdoelen.

Nederland past een vergunningstelsel toe bij de bescherming van Natura 2000-gebieden. Projecten of andere handelingen, die gelet op de instandhoudingsdoelen, verslechterende of significant verstorende gevolgen kunnen hebben op de beschermde natuur in een Natura 2000-gebied, zijn volgens artikel 2.7, lid 2 van de Wet natuurbescherming vergunningplichtig. Voor elke ontwikkeling in of nabij een Natura 2000-gebied dient te worden beoordeeld of kan worden uitgesloten dat de werkzaamheden/ontwikkeling een significant negatief effect hebben op de beschermde natuurwaarden in het betreffende gebied.

De vergunningplicht van artikel 2.7 lid 2 Wet natuurbescherming is niet van toepassing op handelingen waarop het tracébesluit betrekking heeft. De toetsing van de effecten op Natura 2000-gebieden maakt onderdeel uit van de integrale besluitvorming over het tracébesluit. Hierbij gaat het erom dat wordt voldaan aan het bepaalde in artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming. Dat wil zeggen dat het tracébesluit niet tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken leidt dan wel, indien dit wel het geval is, dat wordt voldaan aan de ADC-criteria (artikel 13 lid 7 en lid 8 Tracéwet). In de praktijk zijn de eisen aan deze besluitvorming dezelfde als in het kader van de vergunningplicht. Vaststelling van het Tracébesluit geschiedt door de minister van Infrastructuur en Milieu (I&M).

Effecten op Natura 2000-gebieden worden beoordeeld aan de hand van de instandhoudingsdoelen die in de aanwijzingsbesluiten voor de betreffende gebieden zijn vastgesteld. Instandhoudingsdoelen betreffen zowel habitattypen en/of habitatrichtlijn- en vogelrichtlijnsoorten. De beoordeling start met een zogeheten Voortoets. Alleen als in een Voortoets significant negatieve effecten niet uitgesloten kunnen worden, is een passende beoordeling noodzakelijk. Kunnen dergelijke significante effecten wel worden uitgesloten, maar kan er wel enige verslechtering plaatsvinden, dan is een verslechteringoets vereist.

In het geval de passende beoordeling niet de zekerheid verschaft dat er geen sprake is van een aantasting van de natuurlijke kenmerken van het betrokken Natura 2000-gebied, moet de vergunning, c.q. de instemming, worden geweigerd, tenzij aan de 'ADC-criteria' voldaan wordt. Dit betekent dat er geen alternatieven zijn (A), er sprake is van bij de wet genoemd belang (D) en dat door compensatie de algehele samenhang van het Natura 2000-netwerk gewaarborgd blijft (C).

2.1.2 Programma Aanpak Stikstof

Artikel 1.13 van de Wet natuurbescherming vormt de grondslag voor de verbinding tussen de Wet en het Programma Aanpak Stikstof (PAS). In het Besluit Natuurbescherming zijn de regels met betrekking tot het PAS in relatie tot de Wet natuurbescherming beschreven (hoofdstuk 2). Op 1 juli 2015 is het eerste PAS in werking getreden (Besluit van de staatssecretaris van Economische Zaken en de minister van Infrastructuur en Milieu van 10 juni 2015, nummer DGAN-NB/15076652 houdende vaststelling van het programma aanpak stikstof (Inwerkingtredingbesluit programma aanpak stikstof), Stcrt 2015, 18411). Sindsdien wordt het PAS periodiek gewijzigd. Het PAS steunt op twee pijlers om de doelen van Natura 2000-gebieden zeker te stellen: daling van stikstofdepositie en ecologische herstelmaatregelen. Als gevolg van de daling van de stikstofdepositie en de in het programma opgenomen herstelmaatregelen kunnen in en rondom de Natura 2000-gebieden economische activiteiten worden toegelaten die stikstofdepositie veroorzaken. Op termijn voorziet het programma met deze gebiedsspecifieke maatregelen in de verwezenlijking van de instandhoudingsdoelstellingen voor de voor stikstof gevoelige natuur in Natura 2000-gebieden en in de tussenliggende tijd in het voorkomen van verslechtering. De totale hoeveelheid stikstofdepositie die voor de groei van bestaande activiteiten en nieuwe economische ontwikkelingen beschikbaar is, is de zogenoemde 'depositieruimte'. Hiervan kan een gedeelte in de vorm van 'ontwikkelingsruimte' worden toegewezen aan nieuwe activiteiten.

Voor projecten op de prioritaire projectenlijst is ontwikkelingsruimte gereserveerd. Prioritaire projecten zijn projecten van aantoonbaar nationaal of provinciaal maatschappelijk belang. In de bijlage van de Regeling programmatische aanpak stikstof is een lijst met deze prioritaire projecten opgenomen. Voor de bepaling van de benodigde hoeveelheid ontwikkelingsruimte is rekening gehouden met de specifieke projectkenmerken van een project.

Het PAS is, inclusief de ontwikkelingsruimte die binnen het programma beschikbaar is, in zijn geheel passend beoordeeld. De gebiedsanalyses, die onderdeel uitmaken van het programma, vormen de onderbouwing van de passende beoordeling op gebiedsniveau. In de gebiedsanalyses is voor elk Natura 2000-gebied onderbouwd dat het gebruik van de depositieruimte, met inbegrip van ontwikkelingsruimte die beschikbaar is voor projecten, andere handelingen en overige ontwikkelingen, de natuurlijke kenmerken van de te beschermen habitattypen en leefgebieden van beschermde soorten niet zal aantasten. Deze onderbouwing vindt plaats op basis van de effecten van de maatregelen die op grond van het programma worden getroffen.

In het kader van het PAS is een prognose gemaakt van de ontwikkeling van de stikstofdepositie in de periode van zes jaar waarvoor het programma wordt vastgesteld en voor de lange termijn tot 2030. Bij het bepalen van de totale te verwachten depositie is in AERIUS rekening gehouden met de cumulatieve bijdragen van alle emissiebronnen in Nederland en het buitenland, gebaseerd op een scenario van hoge economische groei en vaststaand en voorgenomen beleid. De totale te verwachten depositie is betrokken in de passende beoordeling van het gehele programma. De conclusie daaruit is dat bij de gegeven ontwikkeling van de stikstofdepositie en het gebruik van de depositieruimte, met inbegrip van ontwikkelingsruimte de natuurlijke kenmerken van de betrokken Natura 2000-gebieden niet worden aangetast.

Op basis van de actualisatie met het model dat de depositie voor stikstof berekent, de verwerking van de meest recente cijfers over de uitstoot van stikstof en de geactualiseerde lijst met prioritaire projecten is op 17 maart 2017 de partiële herziening van de PAS in werking getreden. Deze herziening resulteerde in de lager berekende depositie- en ontwikkelingsruimte. De uitkomsten van de herberekeningen in AERIUS Monitor laten zien dat voor 53 stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden alleen de grenswaarde is verlaagd en in delen van 3 PAS-gebieden de ontwikkelingsruimte tot 1 juli 2018 volledig is benut. Voor 6 PAS-gebieden geldt dat zowel de grenswaarde is verlaagd, als dat in delen van het gebied de ontwikkelingsruimte volledig is benut tot 1 juli 2018. Natura 2000-gebieden Fochteloërveen en Witterveld behoren niet tot deze gebieden. Voor Natura 2000-gebieden waarvan de grenswaarde niet is verlaagd blijft de grenswaarde voor maximale stikstofbijdrage 1 mol/ha/jaar. Bij een maximale stikstofbijdrage tussen 0,05 en 1 mol/ha/jaar geldt de meldingsplicht.

VOORTOETS

3.1 Gebiedsbeschrijving Natura 2000 gebied

Fochteloërveen

Status

Het projectgebied ligt op circa één kilometer afstand van het Natura 2000-gebied Fochteloërveen (Afbeelding 3.1), een gebied van ruim 2600 ha in het noordwesten van de provincie Drenthe. Fochteloërveen is aangeduid als vogel- en habitatrichtlijngebied (VR en HR-gebied) en wordt beheerd door Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en particulieren. Dit gebied is op 23 mei 2013 door de staatssecretaris van het ministerie van Economische Zaken definitief aangewezen als Natura 2000-gebied [lit.2].

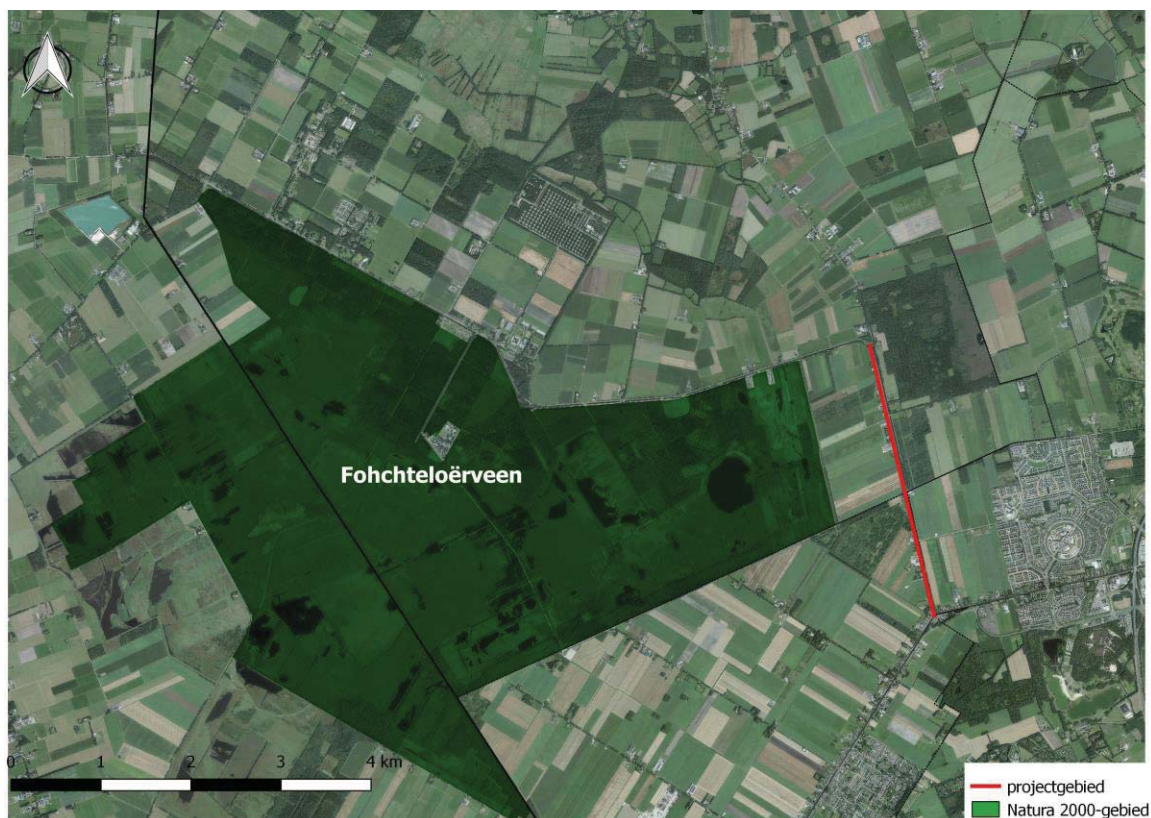
Gebiedsbeschrijving

Het Fochteloërveen maakte in het verleden onderdeel uit van de uitgestrekte Smildervenen die ooit grote delen van NW-Drenthe en aangrenzend Fryslân bedekten. Het merendeel van dit uitgestrekt hoogveengebied werd in de 17 de eeuw afgegraven. Het Fochteloërveen, bestaande uit een naar verhouding jong en ondiep (tot 2 meter) veenpakket, werd echter gevrijwaard van afgraving en vormt nu het grootste resterend hoogveenlichaam van Nederland. Hoewel aangetast door verdroging, is het hoogveenlandschap binnen dit gebied herstelbaar. Om de veengroei weer op gang te krijgen worden sinds de jaren 1960 maatregelen genomen gericht op het verbeteren van de waterhuishouding zoals het plaatsen van damwanden en het aanbrengen van stuwen. Deze vernatting heeft effect daar in deze delen sinds enige jaren weer groei optreedt van waterveenmos en plaatselijk fraai veenmos, een voorzichtig teken van hoogveenherstel. Ook in een meer noordelijk gelegen compartiment (ten noorden van de Bonghaar) beginnen zich hoogveenbulten te ontwikkelen. Sinds de vernatting van de randzones is hier een sterke uitbreiding opgetreden van onder meer éénarig wollegras, lavendelhei en hoogveenveenmos. Voor het veenhooibeestje, een veenvlinder die in Nederland zwaar onder druk staat, vormen deze hoogveenbegroeiingen een belangrijk leefgebied. Daarnaast is het Fochteloërveen de enige plek in Nederland waar sinds enige jaren de kraanvogel terug succesvol broedt [lit.3].

Instandhoudingsdoelen

Het Natura 2000-gebied Fochteloërveen heeft de status van VR- en HR-gebied [lit.2] en is aangewezen voor vijf habitattypen. Het betreft binnenlandse kraaiheibegroeiingen (H2320), vochtige heiden (H4010A), droge heiden (H4030), actieve hoogvenen (H7110A) en herstellende hoogvenen (H7120). Daarnaast zijn voor het gebied instandhoudingsdoelen opgesteld voor broedvogelsoorten geoorde fuut, porseleinhoen, paapje en roodborsttapuit, en voor niet-broedvogelsoorten kleine zwaan, wilde zwaan, toendrarietgans, kolgans, wintertaling en slobbeend (zie bijlage I).

Afbeelding 3.1 Ligging van het Natura 2000 gebied Fochteloërveen ten opzichte van de locatie van het projectgebied [lit.1]

Witterveld

Status

Zo'n drie kilometer ten zuiden van het projectgebied bevindt zich Natura 2000-gebied Witterveld, een hoogveengebied van circa 500 ha binnen de provincie Drenthe. Witterveld is aangeduid als habitatrictlijngebied (HR-gebied). Het beheer van het gebied ligt in handen van Defensie. Witterveld werd in 2009 door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit officieel aangewezen als Natura 2000-gebied [lit.4].

Gebiedsbeschrijving

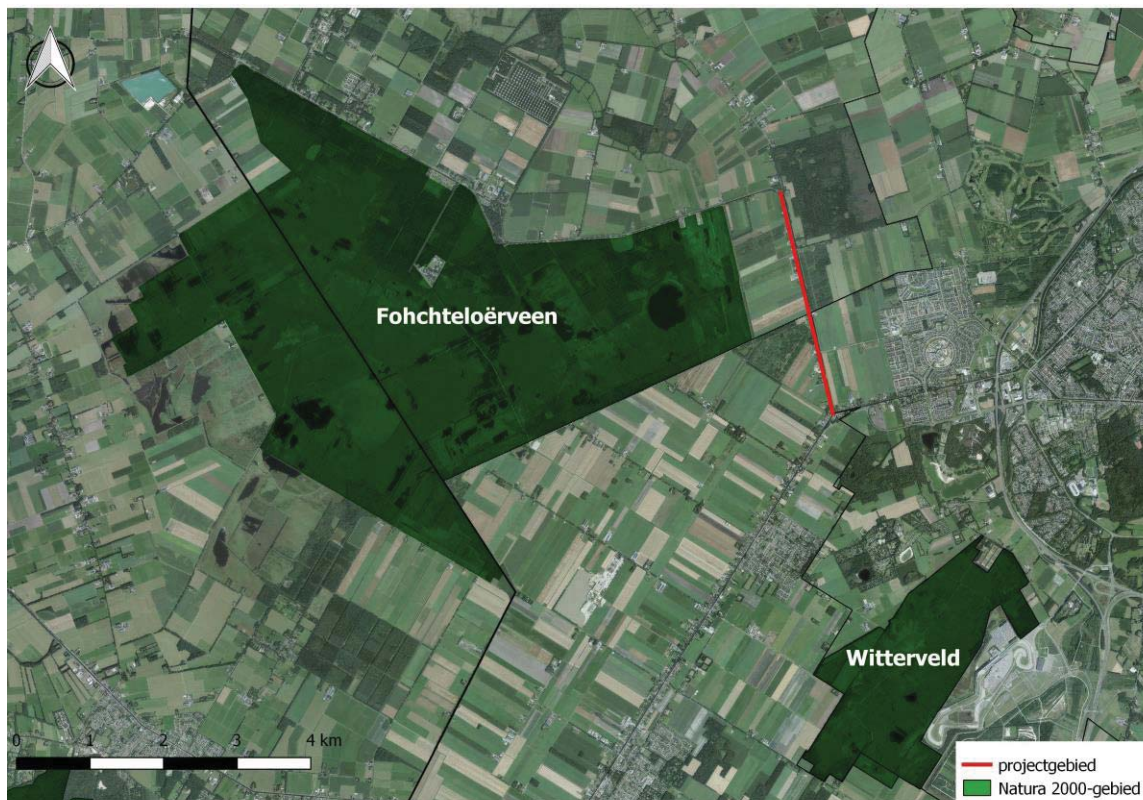
Het Witterveld is een heide- en hoogveengebied ten zuidwesten van Assen. Het gebied maakte in het verleden, net als het Fochteloërveen, onderdeel uit van de uitgestrekte hoogveengebied Smilderven. Vrijwel het gehele oorspronkelijke hoogveengebied is afgegraven. Dit terrein is echter door een samenloop van omstandigheden gespaard gebleven van ernstige ontwatering en afgraving. In het gebied worden vochtige en droge heidevegetaties, rustend hoogveen en levende hoogveenvegetaties en plaatselijk opgaand bos, enkele schraalgraslanden en open water aangetroffen. Er is een goed ontwikkelde gradiënt van hoogveen naar droge heide op zandgrond aanwezig, waarin alle bijbehorende habitattypen goed ontwikkeld voorkomen. In de heide liggen enkele pingoruïnes. Aan de rand van het hoogveengebied, waar het veenpakket dun is, bevindt zich een uitzonderlijk fraai berkenbroekbos, dat hier als onderdeel van het habitatype actieve hoogvenen (H7110) kan worden beschouwd. Berkenbroekbossen op dergelijke natuurlijke standplaatsen zijn in Nederland uiterst zeldzaam. Een kenmerkende soort in dit berkenbos is violet veenmos. Op de hoger gelegen zandgrond in het noorden en westen van het gebied worden goed ontwikkelde natte en droge heidebegroeiingen gevonden (respectievelijk H4010 en H4030).

Het gebied heeft tevens een beperkte militaire geschiedenis. Aan de noordkant van het terrein werd een schietbaan en een tankgracht aangelegd. Sinds enkele jaren is de gemeente Assen bezig met het herstel van de natuurwaarden in het gebied. Dit gebeurt onder meer door het dempen van de tankgracht en het instellen van begrazing door koeien en schapen. Het Witterveld fungeert nog steeds als veiligheidszone voor de militaire schietbaan en is om die reden niet vrij toegankelijk [lit.3].

Instandhoudingsdoelen

Witterveld is een aangewezen HR-gebied waar instandhoudingsdoelstellingen zijn opgesteld voor zes habitattypen. Het betreft vochtige heiden (H4010A), droge heiden (H4030), actieve hoogvenen (heideveentjes en hoogveenlandschap: H7110A en H7110B), herstellende hoogvenen (H7120) en hoogveenbossen (H91D0). De instandhoudingsdoelen voor deze habitattypen zijn weergegeven in bijlage II.

Afbeelding 3.2 Ligging van het Natura 2000 gebied Witterveld ten opzichte van Fochteloërveen en de locatie van het projectgebied [lit.1]

3.2 Afbakening verstoringsaspecten

De effectenindicator van het Ministerie van EZ [lit.5] is geraadpleegd om de verstoringaspecten in kaart te brengen die mogelijk optreden bij de voorgenomen activiteiten. Hiervoor is in de effectenindicator de activiteit 'weg' geselecteerd¹. De effectenindicator is een instrument waarmee mogelijke schadelijke effecten ten gevolge van de activiteit en plannen kunnen worden verkend, maar dient met name als leidraad. In onderhavige toets wordt deze dan ook gebruikt als richtlijn.

Op basis van de voorgenomen werkzaamheden voor de reconstructie van de N373 langs de Norgervaart, kunnen onderstaande verstoringaspecten (Tabel 3.1) in de aanleg- en gebruiksfase een mogelijk schadelijk effect hebben op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden Fochteloërveen en Witterveld. In de volgende paragraaf worden de verstoringaspecten toegelicht.

¹ Er is een beperkte keuzemogelijkheid in de effectenindicator. De gekozen activiteit benadert de werkelijke activiteit het beste.

Tabel 3.1 Relevante verstoringsaspecten in het kader

Verstoringsaspect	Natura 2000 gebied Fochteloërveen & Witterveld
oppervlakteverlies (1)	n.v.t.
versnippering (2)	n.v.t.
verzuring (3)	+
vermesting (4)	+
verontreiniging (7)	n.v.t.
verdroging (8)	n.v.t.
verstoring door geluid (13)	+
verstoring door licht (14)	+
verstoring door trillingen (15)	+
optische verstoring (16)	n.v.t.
verandering in populatiedynamiek (18)	n.v.t.

Toelichting verstoringsaspecten

Daar de werkzaamheden niet plaatsvinden binnen de begrenzing van de Natura 2000-gebieden Fochteloërveen en Witterveld, is er geen sprake van oppervlakteverlies (1), versnippering (2), verontreiniging (7) en/of optische verstoring (16) binnen deze gebieden. Daarnaast voorziet het voornemen niet in (tijdelijke) grondwateronttrekkingen of andere wijzen van het onttrekken van water of veranderen van waterstromen, waardoor ook de verstoring door verdroging (8) hier niet van toepassing is.

Ten aanzien van stikstofdepositie wordt gesteld dat de geplande werkzaamheden voor de reconstructie van de weg en de aanleg van de bruggen worden uitgevoerd met zwaar materieel, zoals diverse (mobiele) werktuigen en voertuigen (Tabel 1.1). Dit kan in de aanlegfase leiden tot een tijdelijke toename in stikstofdepositie ter plekke van de Natura 2000-gebieden. Het optreden van verzuring (3) en vermesting (4) binnen de Natura 2000-gebieden Fochteloërveen en Witterveld als gevolg van stikstofemissie van geplande werkzaamheden kan niet worden uitgesloten. In de gebruiksfase leidt de reconstructie naar verwachting niet tot een verkeerstoename waardoor er in deze fase effecten op vermesting en verzuring kunnen worden uitgesloten.

De werkzaamheden in kader van de wegreconstructie veroorzaken ook een hoge geluid (13)- licht (14)- en trilbelasting (15). In de aanlegfase kan het gebruik van zwaar materieel en bouwverlichting zorgen voor verstoring van soorten met een instandhoudingsdoel. Ook in de gebruiksfase kan door de aanwezigheid van verlichting langs en voertuigen op de weg, verstoring van deze soorten optreden. Van een echte verandering in populatiedynamiek (18) is echter geen sprake. De beschermde soorten in deze Natura 2000-gebieden betreffen immers enkel vogelsoorten. Deze soorten kunnen het gebied makkelijk ontvluchten waardoor sterfte als gevolg van de werkzaamheden uitgesloten is.

3.3 Afbakening relevante instandhoudingsdoelen

Habitattypen

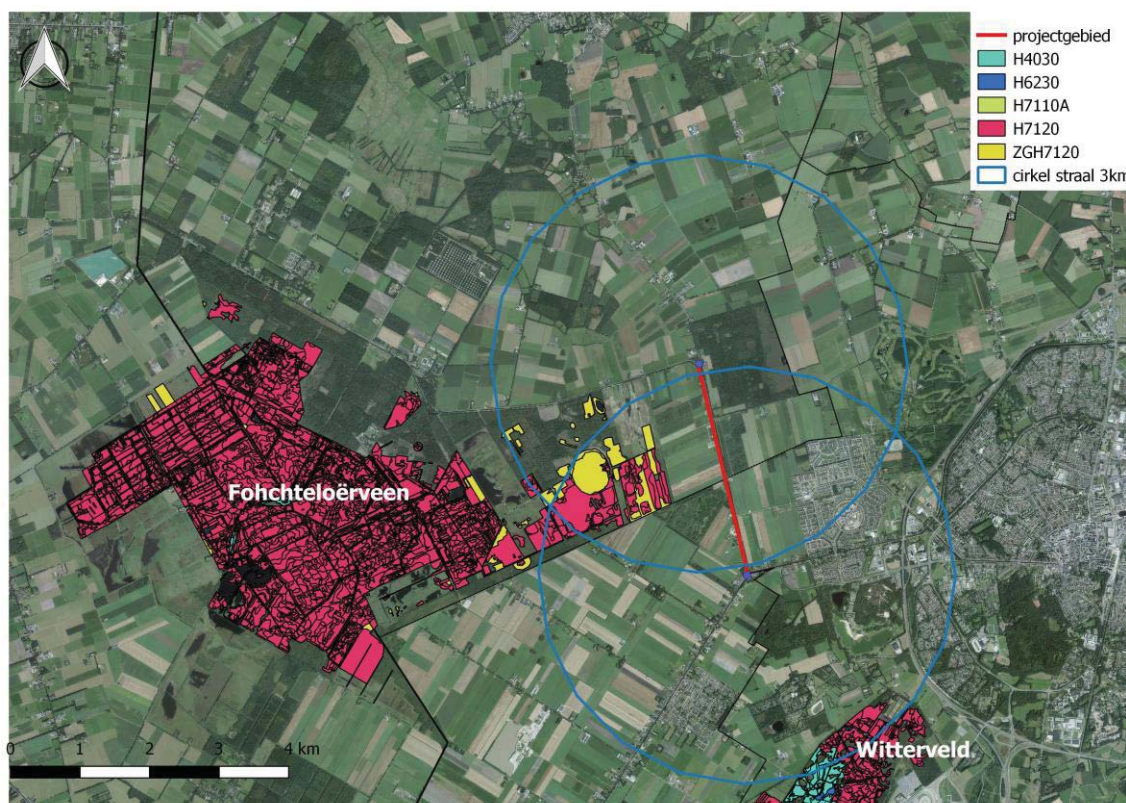
Daar het projectgebied zich buiten de Natura 2000-gebieden bevindt, zijn fysieke negatieve effecten (zoals oppervlakteverlies, versnippering en verontreiniging) op voorhand uit te sluiten. Daarnaast zijn habitattypen niet gevoelig voor geluid/licht/trilling/optische verstoring. Een nadere effectenbeoordeling is hier dan ook niet aan de orde.

Wel zijn er in de omgeving van het projectgebied stikstofgevoelige habitats aanwezig [lit.6]. Algemeen wordt aangenomen dat het vermestend en verzurend effect van stikstofdepositie een reikwijdte van drie kilometer heeft. Binnen deze afstand bevinden zich drie beschermde habitattypen (Afbeelding 3.3). Het betreft herstellend hoogveen (H7120), droge heide (H4030) en een klein aandeel heischraal grasland (H6230). Tevens bevindt zich binnen deze straal zoekgebied voor herstellend hoogveen (ZGH7120). Deze typen zijn allen zeer gevoelig voor vermeting, ook is droge heide (H4030) erg gevoelig voor verzuring. Negatieve effecten door verzuring en vermeting op de instandhoudingsdoelen van habitattypen zijn hier dan ook niet uit te sluiten. Een nadere effectbeoordeling voor deze verstoringselementen is noodzakelijk.

Tabel 3.2 Relevante aangewezen habitattypen van de Natura 2000 gebieden Fochteloërveen en Witterveld

Habitattypen		
H7120	H4030	H6230

Afbeelding 3.3 Natura 2000 habitattypen in de omgeving van het projectgebied met aanduiding van de N verstoring reikwijdte van drie kilometer (cirkel met straal 3 km) [lit.6]

Habitatsoorten

Binnen de Natura 2000-gebieden Fochteloërveen en Witterveld zijn geen instandhoudingdoelstellingen opgesteld voor habitatsoorten. Een nadere effectenbeoordeling in het kader van de gebiedsbescherming onder het Wnb is hier dan ook niet aan de orde.

Vogelsoorten

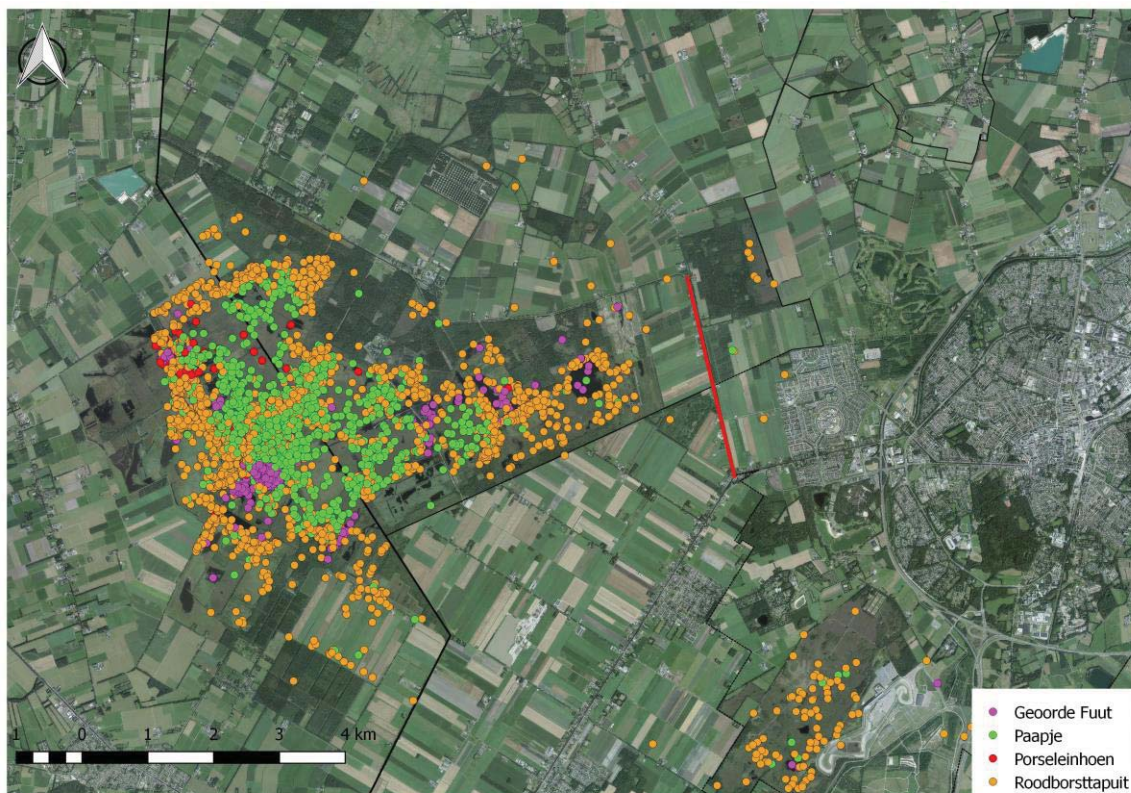
Broedvogels

Op de website van het Fochteloërveen is informatie beschikbaar over de huidige en het verwachte voorkomen van verschillende vogelsoorten met instandhoudingsdoelen binnen het gebied [lit.7]. Ook de broedvogels geoorde fuut, porseleinhoen, paapje en roodborsttapuit, waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd binnen het Natura 2000-gebied Fochteloërveen, worden hier besproken.

Hieruit blijkt dat onder andere de geoorde fuut zijn voordeel heeft gedaan bij de vernatting van het Natura 2000-gebied. De soort zoekt broedplaatsen in kleine, ondiepe wateren die rijkelijk begroeid zijn en voldoende voedsel, vooral insecten en hun larven, bieden [lit.8]. Daarnaast hecht de soort waarde aan beschutte oevers met bijvoorbeeld riet of zegge voor nestgelegenheid. Ook de porseleinhoen profiteert van de vernatting. De porseleinhoen vindt leefgebied in laagveenmoeras, rietland en ruigte, vennen en natte duinvalleien [lit.7]. De zangvogels paapje en roodborsttapuit hebben als gevolg van de vernatting echter broedgebied verloren in het hoogveen. Voormalig geschikt broedgebied is te nat geworden voor deze soorten die leefgebied vinden in (half)open gebied, structuurrijke weilanden en heide. Opslag van bomen, struiken en struikheide, is grotendeels verdwenen als gevolg van de hogere grondwaterstand. De roodborsttapuit heeft haar territorium grotendeels verplaatst naar de kapvlaktes en drogere delen binnen het Natura-gebied. Het paapje past zich minder aan. [lit.7].

Op basis van de NDFF database [lit.9] zijn waarnemingen bekend van deze vier broedvogelsoorten met instandhoudingsdoelen binnen het Natura 2000-gebied Fochteloërveen (Afbeelding 3.4). Geoorde fuut, paapje en roodborsttapuit werden waargenomen in de nabije omgeving van het projectgebied. Roodborsttapuit werd in de oostelijke uiterwaarden van het Natura 2000-gebied (op één kilometer van het projectgebied) baltsend/zingend waargenomen. Tevens werd slaapplaats van deze soort waargenomen rondom het Esmeer, op een afstand van circa anderhalve kilometer van het projectgebied. Verder bevinden de nestplaatsen van deze broedvogels zich volgens de database veelal in het meer westelijk gelegen deel van het natuurgebied, in het herstellend hoogveen en nabij poelen.

Afbeelding 3.4 Waarnemingen van de afgelopen 10 jaar van broedvogelsoorten met een IHD binnen het Natura gebied Fochteloërveen [lit.9]

De afwezigheid van dichte riet- en/of zeggevegetaties en ondiep water, maakt het projectgebied echter ongeschikt als broedhabitat voor porseleinhoen en geoorde fuut. Door het gebrek aan open, kruidenrijk grasland binnen het projectgebied, zijn ook broedende individuen van paapje en roodborsttapuit hier uitgesloten.

Het projectgebied kan wel gebruikt worden als foerageergebied voor paapje en roodborsttapuit. De open akkers en weilanden in de nabije omgeving en de overgang van open gebied naar structuurrijk natuurgebied zijn immers aantrekkelijk voor deze soorten die hier zoeken naar insecten en andere ongewervelden. Effecten op deze soorten dienen dan ook beoordeeld te worden.

Tabel 3.3 Relevante aangewezen broedvogelsoorten van het Natura 2000 gebied Fochteloërveen

Broedvogelsoorten	
paapje	roodborsttapuit

Niet-broedvogels

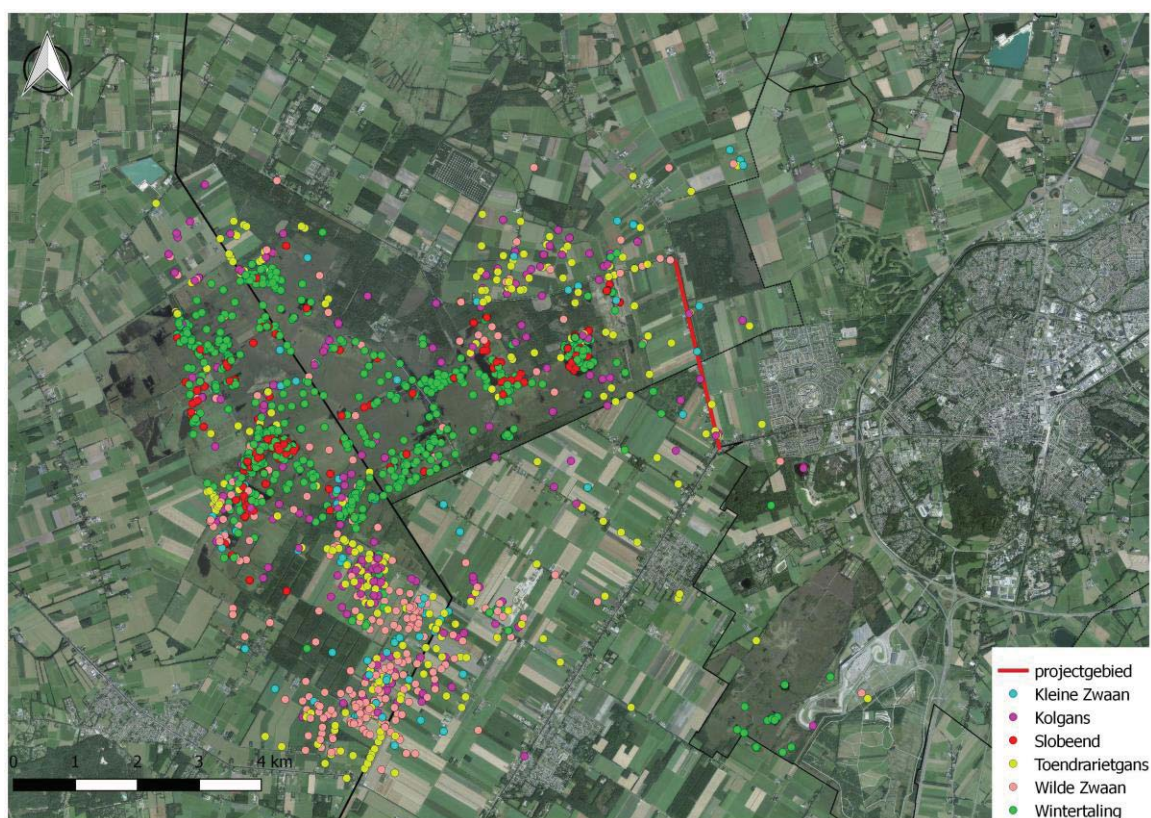
In het Fochteloërveen zijn kolgans, toendrarietgans, kleine- en wilde zwaan, slobbeend en wintertaling kwalificerende niet-broedvogels van Natura 2000. De ganzen en zwanen vliegen duizenden kilometers om hier te rusten en zich aan te sterken. Het Fochteloërveen heeft een belangrijke functie als rustgebied voor deze soorten [lit.10].

Rietganzen, kolganzen, kleine- en wilde zwanen vinden allen rustgebied op of langs het (open, ondiep) water. Ze foerageren vooral op grazige veenweiden, akkers, grasland en op het water waar ze grondelend bladeren, stengels en wortels van waterplanten eten zoals fonteinkruid. Wintertaling en slobbeend geven dan weer de voorkeur aan rustige, waterrijke gebieden met een welige begroeiing van de oevers zoals een brede rietkraag.

Op basis van de NDFF database [lit.9] zijn waarnemingen bekend van deze zes niet-broedvogels in en rondom het Fochteloërveen. Waarnemingen van slobbeend en wintertaling beperken zich tot de kern van het Natura 2000-gebied. Voor deze soorten is binnen het projectgebied tevens geen geschikt rust- en/of foerageergebied aanwezig (rietkraag, structuurrijke oeverbegroeiing). Een verstrend effect op deze soorten als gevolg van de werkzaamheden is uit te sluiten. Nadere effectenbeoordeling voor deze soorten is niet noodzakelijk.

De ganzen en zwanen worden wel regelmatig waargenomen binnen het projectgebied. De open graslanden en akkers vormen dan ook aantrekkelijk foerageergebied voor deze soorten. Negatieve effecten op deze soorten als gevolg van de geplande werkzaamheden is hier niet uit te sluiten. Een nadere effectenbeoordeling voor deze soorten is nodig.

Afbeelding 3.5 Waarnemingen van de afgelopen 10 jaar van niet broedvogelsoorten met een IHD binnen het Natura gebied Fochteloërveen [lit.9]

Tabel 3.4 Relevante aangewezen niet broedvogelsoorten van het Natura 2000 gebied Fochteloërveen

Broedvogelsoorten			
kolgans	kleine zwaan	wilde zwaan	toendrarietgans

Conclusie

In tabel 3.6 zijn de soorten weergegeven waarop de potentiële effecten van het plan getoetst moeten worden. Deze toetsing is in paragraaf 0 beschreven. Op basis hiervan wordt bepaald welke vervolgstappen noodzakelijk zijn. Indien het nodig is om effecten verder uit te werken, dan wordt dit aangegeven. Deze effecten dienen dan in een vervolgstap nader uitgewerkt te worden.

Tabel 3.5 Relevante aangewezen habitattypen en (niet)broedvogelsoorten van de Natura 2000 gebieden Fochteloërveen (habitattypen en vogels) en Witterveld (enkel habitattypen)

Habitatype	Broedvogelsoorten	Niet broedvogelsoorten
H7120	paapje	kolgans
H4030	roodborsttapuit	toendrarietgans
H6230		kleine zwaan
		wilde zwaan

3.4 Effectbeschrijving en beoordeling

In deze paragraaf worden de relevante effecten (Tabel 3.6) beoordeeld die door het voornemen in de aanleg- en/of gebruiksfase kunnen optreden op de instandhoudingsdoelen van relevante habitattypen en/of (niet-) broedvogelsoorten in Natura 2000-gebieden Fochteloërveen en Witterveld.

Tabel 3.6 Aanduiding verstoringsaspecten waarvan de relevante habitattypen en (niet-)broedvogelsoorten negatieve effecten kunnen ondervinden

	verzuring/vermesting	Verstoring door geluid, licht en trillingen
habitattype	x	n.v.t.
broedvogels	x	x
niet broedvogels	x	x

3.4.1 Verzuring en vermesting

De reconstructiewerken van de N372 ter hoogte van de Norgervaart kunnen negatieve gevolgen hebben op de habitattypen en (niet-)broedvogelsoorten van Natura 2000-gebieden Fochteloërveen en Witterveld als daardoor lokaal dan wel regionaal een hogere stikstofdepositie ontstaat en er stikstofgevoelige natuurwaarden aanwezig zijn.

Tijdens de werkzaamheden (gebruik van groot materieel en verzet van omvangrijke hoeveelheden materiaal) kan tijdelijk een hogere depositie optreden. Stikstofdepositie leidt tot vermesting en verzuring van de bodem en heeft daarmee een directe invloed op de vegetatiesamenstelling (kwaliteit habitattype) en een indirecte invloed op de fauna (kwaliteit leefgebied van soorten).

Effect op habitattypen

In de Natura 2000-gebieden Fochteloërveen en Witterveld bevinden zich enkele stikstofgevoelige habitattypes. Binnen een straal van drie kilometer rond het projectgebied (reikwijdte stikstofdepositie liggen drie typen stikstofgevoelige habitats waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn opgesteld. Het betreft herstellend hoogveen (H7120), droge heide (H4030) en een klein aandeel heischraal grasland (H6230).

Aanlegfase

Om inzicht te krijgen in de stikstofdepositiewaarden tijdens de werkzaamheden (aanlegfase) en het effect hiervan op de omliggende habitats, werd een stikstofdepositie-onderzoek uitgevoerd op basis van een berekening met AERIUS Calculator zoals staat voorgeschreven in de Regeling PAS [lit.11]. De gebruikte methodiek en resultaten van dit onderzoek zijn uitgewerkt in een aparte notitie.

De bijdrage aan de stikstofdepositie (in mol/ha/jaar) werd berekend voor het natuurgebied Fochteloërveen. De hoogst berekende projectbijdragen (scenario met hoogste inzet materieel en sterkste stikstofbijdrage) kwamen hierbij uit op 0,7 mol N/ha/jaar. Deze bijdrage is lager dan de grenswaarde, opgelegd vanuit het PAS, van 1 mol/ha/jr. Daarnaast betreft het een tijdelijke toename van de depositie (1-1,5 jaar). Een blijvend negatief effect op de aanwezige habitattypen als gevolg van verzuring en/of vermesting wordt daarom uitgesloten. Wel betreft het een tijdelijke depositie van meer dan 0,05 mol N/ha/jr, waardoor de benodigde ontwikkelingsruimte voor de realisatie van het project middels een melding moet worden aangevraagd.

Gebruiksfase

In de gebruiksfase leidt de reconstructie naar verwachting niet tot een verkeerstoename waardoor er in deze fase geen effect op de stikstofdepositie wordt verwacht. Nadere effectbeoordeling is hiervoor niet noodzakelijk.

Effect op (niet-)broedvogelsoorten

In het Natura 2000-gebied Fochteloërveen komt een aantal vogelsoorten voor met stikstofgevoelig leefgebied, te weten roodborsttapuit, paapje en wintertaling (Afbeelding 3.6) [lit.12]. Het betreft onder meer de habitattypen H4030 en H7120, die binnen een straal van drie kilometer rond het projectgebied voorkomen en aldus een mogelijk effect van verzuring en/of vermessing ondervinden.

Afbeelding 3.6 Overzicht stikstofgevoelige leefgebieden van aangewezen vogelsoorten binnen het Fochteloërveen [lit.12]

Soort		Doelstelling populatie	Leefgebied/habitatype		Ecologisch oordeel	Relevant (ingetekend)	Relevant (gekarteerd)
Az76	Roodborsttapuit	65	H4030	Droge heiden	1a	5,4 ha	5,4 ha
Az75	Paapje	60	H7110 A	Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	1b	< 1,0 ha	< 1,0 ha
			H7120 ah	Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	1b	1.488,6 ha	1.437,3 ha
			ZGH71 20ah	Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	1b	101,5 ha	87,4 ha
A052	Wintertaling	600	H7110 A	Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	1b	< 1,0 ha	< 1,0 ha
			H7120 ah	Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	1b	1.488,6 ha	1.437,3 ha
			ZGH71 20ah	Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	1b	101,5 ha	87,4 ha

Aanlegfase

Op basis van de AERIUS-berekeningen, zoals beschreven in de vorige paragraaf, blijkt dat de stikstofdepositiebijdrage op deze habitattypen als gevolg van de werkzaamheden hoogstens 0,7 mol N/ha/jaar bedraagt. Dit is onder de grenswaarde opgelegd door het PAS. Tevens betreft het slechts een tijdelijke toename in de depositie. Significante en blijvende effecten op deze leefgebieden, en bijgevolg op de instandhouding van de aangewezen vogelsoorten, wordt dan ook uitgesloten.

Gebruiksfase

In de gebruiksfase leidt de reconstructie naar verwachting niet tot een verkeerstoename waardoor er in deze fase geen effect op de stikstofdepositie wordt verwacht. Nadere effectbeoordeling is hiervoor niet noodzakelijk.

Conclusie

Op basis van de AERIUS stikstofberekeningen, wordt een significant negatief effect op de omliggende beschermde natuurwaarden uitgesloten. Nadere effectbeoordeling van verzuring en vermessing met betrekking tot habitattypen, broedvogels en niet-broedvogels is niet noodzakelijk. Daar tijdens de aanlegfase de stikstofbijdrage temporeel verhoogt tot meer dan 0,05 mol N/ha/jaar, geldt wel de meldingsplicht. Melding dient te worden gedaan bij de provincie.

3.4.2 Verstoring door geluid, licht en trillingen

De verstoringaspecten geluid, licht en/of trillingen kunnen allen optreden bij de reconstructie van de N373. Habitattypen zijn niet gevoelig voor deze vormen van verstoring. De aangewezen (niet-)broedvogelsoorten van het Natura 2000-gebied Fochteloërveen kunnen hiervan wel een negatief effect ondervinden. Geluid, licht en trillingen vinden vaak gekoppeld plaats. Om die reden worden de effecten gezamenlijk in deze paragraaf besproken.

Effect op (niet-)broedvogelsoorten

Aanlegfase

Het plangebied biedt potentieel leefgebied voor een aantal broedvogels en niet-broedvogels waarvoor instandhoudingsdoelen gelden. De reconstructie van de N373 ter hoogte van de Norgervaart resulteert in een tijdelijke verstoring van deze vogelsoorten door werkzaamheden (vooral geluid en trillingen verstoring), wanneer deze soorten zich in de omgeving van het projectgebied bevinden (buiten de contouren van het Natura 2000-gebied). De aard en omvang van de werkzaamheden zijn echter beperkt en de nabijgelegen Natura 2000-gebieden zijn groot genoeg dat dieren tijdelijk kunnen uitwijken. De werkzaamheden zullen dan ook geen verandering van aantallen dieren tot gevolg hebben. Een omslag naar permanente effecten (permanent mijden van het plangebied door de werkzaamheden, ook na afronding van de werkzaamheden) is eveneens uit te sluiten. Significant negatieve effecten als gevolg van de reconstructiewerkzaamheden op broedvogels en niet-broedvogels zijn uit te sluiten. Nadere effectbeoordeling is hiervoor niet noodzakelijk.

Gebruiksfas

In de gebruiksfase leidt de reconstructie naar verwachting niet tot een toename in verkeer of verlichting. Toenemende verstoring door geluid, licht, trillingen of sterfte wordt hier dan ook uitgesloten. Nadere effectbeoordeling is niet noodzakelijk.

4

SAMENVATTING

In onderstaande tabel zijn de bevindingen en conclusies ten aanzien van de Voortoets samengevat.

Tabel 4.1 Overzicht effecten van de geplande werkzaamheden ter hoogte van de Norgervaart op beschermde natuurwaarden

Effect	Habitattypen	(Niet)broedvogels
verzuring/vermesting	Geen significant of blijvend negatief effect als gevolg van verzuring en/of vermesting. Voor een tijdelijke toename van de stikstofdepositie in de aanlegfase is wel een melding bij de provincie vereist .	Geen significant of blijvend negatief effect op leefgebied van de aangewezen vogelsoorten als gevolg van verzuring en/of vermesting. Voor een tijdelijke toename van de stikstofdepositie in de aanlegfase is wel een melding bij de provincie vereist .
verstoring door geluid, licht en/of trillingen	Niet van toepassing	Significant negatieve effecten als gevolg van de reconstructiewerkzaamheden op broedvogels en niet broedvogels zijn uit te sluiten. Nadere effectbeoordeling is hiervoor niet noodzakelijk.

LITERATUUR

- 1 www.natura2000.nl, exportdatum 22 juni 2017
- 2 De Staatssecretaris van Economische Zaken (2013). Besluit Natura 2000-gebied
- 3 www.synbiosys.alterra.nl/natura2000, geraadpleegd op 8 december 2017.
- 4 De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2009). Besluit Natura 2000-gebied Witterveld.
- 5 www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/effectenindicator, geraadpleegd op 8 december 2017.
- 6 [https://geo.drenthe.nl/geoportaal/src/?lang=nl&topic=portaal&bgLayer=openbasiskaart.nl&layers=GBI.FO MASK DR NL,GBI.NAT HABITATTYP NATURA2000 V&X=554223.80&Y=230456.00&zoom=7](https://geo.drenthe.nl/geoportaal/src/?lang=nl&topic=portaal&bgLayer=openbasiskaart.nl&layers=GBI.FO%20MASK%20DR%20NL%20GBI.NAT%20HABITATTYP%20NATURA2000%20V&X=554223.80&Y=230456.00&zoom=7), geraadpleegd op 8 december 2017.
- 7 Het Fochteloërveen - Trend en verwachting broedvogels Natura 2000, [http://www.hetfochteloerveen.nl/actueel vlg.asp?Id=1461084628](http://www.hetfochteloerveen.nl/actueel/vlg.asp?Id=1461084628), geraadpleegd op 8 december 2017.
- 8 Vogelbescherming.nl, geraadpleegd op 8 december 2017.
- 9 NDFF-ecogrid.nl, geraadpleegd op 8 december 2017.
- 10 Het Fochteloërveen- Beschermde ganzen en zwanen verdienen rustgebied, [http://www.hetfochteloerveen.nl/actueel vlg.asp?Id=-772423259](http://www.hetfochteloerveen.nl/actueel/vlg.asp?Id=-772423259), geraadpleegd op 8 december 2017.
- 11 Witteveen+Bos (2017). Uitgangspunten stikstofdepositie berekeningen - PIP N373 Norgervaart.
- 12 PAS bureau (2016). Gebiedsrapportage 2016 Natura 2000 gebied nr. 23 Fochteloërveen.

Bijlage(n)

BIJLAGE: INSTANDHOUDINGSDOELEN NATURA 2000 GEBIED FOCHTELOËRVEEN

Kernopgaven (2)						
Kernopgaven (1)						
Doelstelling kwaliteit						
Doelstelling oppervlakte						
Landelijke staat van instandhouding						
Habitattypen						
H2320 - Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	=	=			
H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	=			
H4030 - Droge heiden	--	=	=			
H7110A - *Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	--	>	>	7.01,W	7.02,W	
H7120 - Herstellende hoogvenen	-	> (<)	>	7.02,W		
Kernopgaven (2)						
Kernopgaven (1)						
Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)						
Doelstelling kwaliteit leefgebied						
Doelstelling omvang leefgebied						
Landelijke staat van instandhouding						
Broedvogelsoorten						
A008 - Geoorde fuut	+	=	=	13		
A119 - Porseleinhoen	--	=	=	20	7.03, 🔔.W	
A275 - Paapje	--	=	=	60	7.03, 🔔.W	
A276 - Roodborsttapuit	+	=	=	65		
Kernopgaven (2)						
Kernopgaven (1)						
Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)						
Instandhoudingsdoelstelling: Slaap- en rustplaats (s) / foerageergebied (f)						
Doelstelling kwaliteit leefgebied						
Doelstelling omvang leefgebied						
Landelijke staat van instandhouding						
Niet-broedvogelsoorten						
A037 - Kleine Zwaan	-	=	=	90		
A038 - Wilde Zwaan	-	=	=	100		
A039 - Toendrarietgans	+	=	=	11100		
A041 - Kolgans	+	=	=	2,300		
A052 - Wintertaling	-	=	=	600		
A056 - Slobeend	+	=	=	40		

Legenda

Habitatype, soorten, broedvogels en niet-broedvogels	
Landelijke staat van instandhouding	
+	gunstig
-	matig gunstig
--	zeer ongunstig
Relatieve bijdrage van het gebied in Nederland	
++	groot (> 15%)
+	gemiddeld (2-15%)
-	gering (< 2%)

Habitattypen	
Doelstelling voor oppervlakte en/of kwaliteit	
=	behoud
>	uitbreiding
= (>)	uitbreiding met behoud van de goed ontwikkelde locaties
<	vermindering is toegestaan, ten gunste van met name genoemde habitatype
= (<)	achteruitgang ten gunste van ander habitatype toegestaan
> (<)	oppervlak staat in principe op uitbreiding, maar mag achteruit gaan ten gunste van ander habitatype

Soorten, broedvogels, niet-broedvogels	
Doelstelling voor leefgebied en/of omvang populatie	
=	behoud
>	uitbreiding/verbetering
<	vermindering is toegestaan
= (<)	achteruitgang ten gunste van andere soort toegestaan

Broedvogels	
Relatieve bijdrage van het gebied aan de Nederlandse populatie	
0	< 2%
+	2-15%
++	15-50%
+++	>50%

Niet-broedvogels	
Relatieve bijdrage van het gebied aan de Nederlandse populatie	
-	0-2%
+	2-15%
++	15-50%
+++	50-100%
x	onvoldoende data
s	betreft slaapplaatsfuncties
(s)	betreft nachtelijke slaapplaatsen
f	betreft foerageerfuncties op grond van andere dan de reguliere monitoringsgegevens

II

BIJLAGE: INSTANDHOUDINGSDOELEN NATURA 2000 GEBIED WITTERVELD

Kernopgaven (2)						
Kernopgaven (1)						
Doelstelling kwaliteit						
Doelstelling oppervlakte				▼		
Landelijke staat van instandhouding				▼		
Habitattypen	▼					
H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	=	=			
H4030 - Droge heiden	--	=	=			
H7110A - *Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	--	>	>		7.01,W	7.03,W
H7110B - *Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	=	=			
H7120 - Herstellende hoogvenen	-	= (<)	>			
H91D0 - *Hoogveenbossen	-	=	=		7.03,W	

Legenda

Habitatype, soorten, broedvogels en niet-broedvogels	
Landelijke staat van instandhouding	
+	gunstig
-	matig gunstig
--	zeer ongunstig
Relatieve bijdrage van het gebied in Nederland	
++	groot (> 15%)
+	gemiddeld (2-15%)
-	gering (< 2%)

Habitattypen	
Doelstelling voor oppervlakte en/of kwaliteit	
=	behoud
>	uitbreiding
= (>)	uitbreiding met behoud van de goed ontwikkelde locaties
<	vermindering is toegestaan, ten gunste van met name genoemde habitatype
= (<)	achteruitgang ten gunste van ander habitatype toegestaan
> (<)	oppervlak staat in principe op uitbreiding, maar mag achteruit gaan ten gunste van ander habitatype

Soorten, broedvogels, niet-broedvogels	
Doelstelling voor leefgebied en/of omvang populatie	
=	behoud
>	uitbreiding/verbetering
<	vermindering is toegestaan
= (<)	achteruitgang ten gunste van andere soort toegestaan

Broedvogels	
Relatieve bijdrage van het gebied aan de Nederlandse populatie	
0	< 2%
+	2-15%
++	15-50%
+++	>50%

Niet-broedvogels	
Relatieve bijdrage van het gebied aan de Nederlandse populatie	
-	0-2%
+	2-15%
++	15-50%
+++	50-100%
x	onvoldoende data
s	betreft slaapplaatsfuncties
(s)	betreft nachtelijke slaapplaatsen
f	betreft foerageerfuncties op grond van andere dan de reguliere monitoringsgegevens

IV

BIJLAGE: UITGANGSPUNTEN STIKSTOFDEPOSITIE BEREKENINGEN

NOTITIE

Onderwerp	Uitgangspunten stikstofdepositie berekeningen	
Project	PIP N373 Norgervaart	
Opdrachtgever	Provincie Drenthe	
Projectcode	ASN166-17	
Status	Concept 01	
Datum	8 december 2017	
Referentie	ASN166-17/17-018.614	
Auteur(s)	[REDACTED]	
Gecontroleerd door	[REDACTED]n	
Goedgekeurd door	[REDACTED]	
Paraaf		
Bijlage(n)	Uitgangspunten inzet materieel en emissie aanlegfase AERIUS Calculator	
Aan	Provincie Drenthe	F. Koen
Kopie	-	-

1 INLEIDING

De provinciale weg N373 (Norgervaart) tussen de Norgerbrug en de afslag naar Veenhuizen (N919) ondergaat een reconstructie om de leefbaarheid en veiligheid op dit weggedeelte te vergroten. Voor de aanpassing van de N373 is een nieuw Provinciaal Inpassingsplan (PIP) nodig. Daarin komen ook de effecten van de wegaanpassing op de omgeving aan bod.

Witteveen+Bos heeft ten behoeve van de ecologische onderbouwing stikstofdepositieberekeningen uitgevoerd om de depositiebijdrage ten gevolge van de reconstructie in beeld te brengen. Deze notitie beschrijft de werkwijze, uitgangspunten en de resultaten.

2 ACTIVITEITEN MET RELEVANTE EFFECTEN VOOR STIKSTOFDEPOSITIE

Het project kent een aanlegfase en een gebruiksfase. In de gebruiksfase leidt de reconstructie naar verwachting niet tot een verkeerstoename waardoor er in deze fase geen effect op de stikstofdepositie wordt verwacht.

In de aanlegfase worden er werktuigen ingezet die stikstofhoudende stoffen emitteren. Hierdoor heeft de aanlegfase van de reconstructie mogelijk invloed op de stikstofdepositie in de omliggende Natura 2000-gebieden wat kan leiden tot negatieve ecologische effecten. Dit projecteffect is tijdelijk.

3 BRONNEN

Dit hoofdstuk beschrijft en onderbouwt de brongegevens die zijn gebruikt bij de berekening van de depositiebijdrage van het project. De beschreven brongegevens zijn gebruikt als invoer voor de berekeningen met AERIUS Calculator.

In de aanlegfase vinden NO_x-emissies plaats van het in te zetten materieel voor de realisatie van de reconstructie. Het materieel bestaat uit diverse (mobiele) werktuigen voor het benodigde grondverzet en de aan- en afvoer van materialen. In deze fase is nog niet exact vast te stellen wat de inzet zal zijn van verschillende werkvoertuigen. De beschrijving van de activiteiten in de aanlegfase is daarom globaal, echter op basis van praktijkervaring wel realistisch.

Voor de werktuigen zijn de emissies berekend, uitgaande van het vermogen, het aantal uren, de belasting, de zogenaamde TAF-factor en de emissiefactor. De berekeningswijze is conform het Emissiemodel Mobile Machines¹.

De emissie van NO_x voor de werktuigen is berekend aan de hand van de volgende formule:

Emissie = tijdsduur x belasting x vermogen x emissiefactor x TAF-factor.

Waarbij:

- emissie = emissie in gram per jaar;
- uren = het aantal uren per jaar dat een bepaalde machine wordt gebruikt (uur);
- belasting = deel van het volle vermogen van de betreffende machine dat gemiddeld wordt gebruikt;
- vermogen = het gemiddelde volle vermogen van het machinetype (kW);
- emissiefactor = de gemiddelde emissiefactor behorende bij het bouwjaar (g/kWh);
- TAF-factor = aanpassingsfactor op de gemiddelde emissiefactor in verband met de afwijking van de gemiddelde gebruikstoepassing van dit machinetype als gevolg van wisselende vermogensvraag.

De benodigde inzet en belasting is bepaald op basis van praktijkervaring met vergelijkbare projecten. Bij de berekening is ervan uitgegaan dat het materieel tenminste voldoet aan de emissiestandaard STAGE III A (geleidelijke invoering tussen 2006-2008, afhankelijk van het vermogen). Voor materieel van recentere datum zijn strengere emissienormen van toepassing en hebben dus lagere emissies. Aangezien is uitgegaan van relatief oude werktuigen, gelden de gehanteerde emissiefactoren als conservatief. De tabellen met het in te zetten materieel en de emissieberekening zijn opgenomen in bijlage I.

4 ONDERZOEKSGBIED

De bijdrage aan de stikstofdepositie (in mol/ha/jaar) wordt door de AERIUS calculator automatisch berekend in alle Natura 2000-gebieden in de omgeving waar sprake is van een significante depositiebijdrage.

Voor het nabijgelegen Natura 2000-gebied 'Fochteloërveen' geldt een grenswaarde van 1 mol stikstofdepositie per hectare per jaar. Projecten en andere handelingen die een stikstofdepositie veroorzaken die lager dan of gelijk zijn aan de grenswaarde, zijn uitgezonderd van de Wn-vergunningplicht. Indien de bijdrage hoger is dan 0,05 mol/ha/jaar en lager dan, of gelijk is aan de grenswaarde dan geldt er een meldingsplicht.

¹ Afkomstig uit 'Emissiemodel Mobile Machines gebaseerd op machineverkoop in combinatie met brandstof Afzet (EMMA)' TNO 034 UT 2009 01782 RPT ML, TNO november 2009.

5 MODELLERING STIKSTOFDEPOSITIE

Om het effect op de stikstofdepositie in beeld te brengen is er een berekening uitgevoerd met de AERIUS Calculator (versie 2016L). Gebruik van de AERIUS Calculator is voorgeschreven in de Regeling natuurbescherming. Omdat de aanlegfase een tijdelijke situatie betreft is er gerekend met de volgende rekenconfiguratie;

- rekenjaar 2018;
- bereken voor Wn-vergunning;
- project betreft een tijdelijk project (1 jaar).

De emissies zijn ingevoerd als oppervlaktebronnen (welke in AERIUS automatisch worden omgezet naar puntbronnen¹). Een beschrijving van de modelparameters in AERIUS is opgenomen in de AERIUS-bijlage, in bijlage II.

6 RESULTATEN

De bijdrage aan de stikstofdepositie (in mol/ha/jaar) is berekend voor het natuurgebied 'Fochteloërveen'. In onderstaande tabel is de hoogst berekende projectbijdrage weergegeven. Deze bijdrage is hoger dan 0,05 mol/ha/jr en lager dan de grenswaarde van 1 mol/ha/jr. Hieruit volgt dat de benodigde ontwikkelingsruimte voor de realisatie van het project middels een melding moet worden aangevraagd.

Tabel 6.1 Stikstofdepositiebijdrage (hoogste berekende projectbijdrage) aanlegfase

Natura 2000 gebied	Habitatype	Stikstofdepositiebijdrage (mol/ha/jaar)
Fochteloërveen	H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,07
	ZGH7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,07

¹ https://www.aerius.nl/nl/factsheets/oppervlaktebron_omzetten_naar_puntbronnen/15_12_2015.

I

BIJLAGE: UITGANGSPUNTEN INZET MATERIEEL EN EMISSIE AANLEGFASE

Locatie	Werkzaamheden	Materieel	Vermogen [kW]	Inzet [uur]	TAF-factor	Belasting [%]	Emissie-factor [g NOx/kWh]	NOx-emissie [kg]
Plantracé	Damwanden aanbrengen	Heistelling	180	32	1.1	0.9	3.3	18.8
		Kipauto	260	16	1.1	0.1	3.3	1.5
	Grondwerk	H.g.m. rups	130	48	0.87	0.9	3.3	16.1
		Kipauto	240	48	1.1	0.6	3.3	25.1
		Kipauto	240	48	1.1	0.6	3.3	25.1
		H.g.m. rups	130	48	0.87	0.9	3.3	16.1
		Kipauto	240	48	1.1	0.6	3.3	25.1
		Kipauto	240	48	1.1	0.6	3.3	25.1
		H.g.m. rups	130	48	0.87	0.9	3.3	16.1
		Kipauto	240	48	1.1	0.6	3.3	25.1
		Kipauto	240	48	1.1	0.6	3.3	25.1
		Kipauto	240	48	1.1	0.6	3.3	25.1
	Verwijderen verharding (frezen)	Asfaltfrees	470	120	0.95	0.9	3.3	159.1
		Kipauto	260	120	1.1	0.6	3.3	68.0
		Asfaltfrees	470	16	0.95	0.9	3.3	21.2
		Kipauto	260	16	1.1	0.6	3.3	9.1
		Asfaltfrees	470	8	0.95	0.9	3.3	10.6
		Kipauto	260	8	1.1	0.6	3.3	4.5
	Verwijderen verharding overige	Wiellaadschop	70	280	0.96	0.9	3.8	64.4
		Kipauto	260	280	1.1	0.1	3.3	26.4
	Aanbrengen asfalt	Asfaltspreidmachine	120	80	1.1	0.9	3.3	31.4
		Kipauto	260	120	1.1	0.9	3.3	101.9
		Drierolwals	52	40	1.1	0.9	3.8	7.8
		Waterwagen	100	40	1.1	0.1	3.3	1.5
		Asfaltspreidmachine	120	80	1.1	0.9	3.3	31.4
		Kipauto	260	240	1.1	0.9	3.3	203.9
		Drierolwals	52	40	1.1	0.9	3.8	7.8
		Waterwagen	100	80	1.1	0.1	3.3	2.9
		Tandemtrilwals	32	24	1.1	0.5	6.2	2.6
		Wiellaadschop	70	24	0.96	0.9	3.8	5.5
		Kipauto	240	24	1.1	0.9	3.3	18.8
	Aanbrengen overige bestrating	Wiellaadschop	70	280	0.96	0.2	3.8	14.3
		Kipauto	260	280	1.1	0.1	3.3	26.4
		Wiellaadschop	70	180	0.96	0.2	3.8	9.2
		Kipauto	260	280	1.1	0.1	3.3	26.4
	Kleine werkzaamheden	H.g.m. rups	130	16	0.87	0.9	3.3	5.4
		Stroomaggregaat	420	8	1.1	0.9	3.3	11.0
		Vrachtwagen	180	2400	1.1	0.1	3.3	156.8
		Busje	80	2400	1.1	0.05	3.3	34.8
Bruggen	Verwijderen bruggen	Kraan	250	40	1.1	0.9	3.3	32.7
		Kipauto	260	40	1.1	0.2	3.3	7.6
		H.g.m. rups	130	32	0.87	0.9	3.3	10.7
		Kipauto	240	32	1.1	0.6	3.3	16.7
		H.g.m. rups	145	40	0.87	0.7	3.3	11.7
		Kipauto	260	40	1.1	0.7	3.3	26.4
	Aanbrengen bruggen	Heistelling	180	56	1.1	0.9	3.3	32.9
		Kipauto	260	24	1.1	0.2	3.3	4.5
		H.g.m. rups	130	48	0.87	0.9	3.3	16.1
		Kipauto	240	48	1.1	0.6	3.3	25.1
		Betonpomp	145	40	1.1	0.7	3.3	14.7
		H.g.m. rups	130	200	0.87	0.25	3.3	18.7
		Heistelling	180	56	1.1	0.9	3.3	32.9
		Kipauto	260	24	1.1	0.2	3.3	4.5
		H.g.m. rups	130	48	0.87	0.9	3.3	16.1
		Kipauto	240	48	1.1	0.6	3.3	25.1
		Betonpomp	145	40	1.1	0.7	3.3	14.7
		H.g.m. rups	130	200	0.87	0.25	3.3	18.7
		Heistelling	180	56	1.1	0.9	3.3	32.9
		Kipauto	260	24	1.1	0.2	3.3	4.5
		H.g.m. rups	130	48	0.87	0.9	3.3	16.1
		Kipauto	240	48	1.1	0.6	3.3	25.1
		Betonpomp	145	40	1.1	0.7	3.3	14.7
		H.g.m. rups	130	200	0.87	0.25	3.3	18.7
		Heistelling	180	56	1.1	0.9	3.3	32.9
		Kipauto	260	24	1.1	0.2	3.3	4.5
		H.g.m. rups	130	48	0.87	0.9	3.3	16.1
		Kipauto	240	48	1.1	0.6	3.3	25.1
		Betonpomp	145	40	1.1	0.7	3.3	14.7
		H.g.m. rups	130	200	0.87	0.25	3.3	18.7

II

BIJLAGE: AERIUS CALCULATOR

Dit document bevat resultaten van een stikstofdepositieberekening met AERIUS Calculator. U dient dit document te gebruiken ter onderbouwing van een vergunningaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming.

De resultaten geven de stikstofeffecten van deze activiteit weer voor Natura 2000 gebieden. AERIUS Calculator maakt enkel voor de PAS gebieden inzichtelijk welke stikstofgevoelige habitattypen er voor komen en op welke hiervan een effect is. Op basis hiervan is aangegeven voor hoeveel hectares ontwikkelingsruimte benodigd is.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en stikstofoxide (NO_x), of één van beide. Hiermee is de depositie van de activiteit berekend en uitgewerkt.

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in de Calculator.

Berekening Reconstructie N373

- Kenmerken
- Samenvatting emissies
- Depositieresultaten
- Gedetailleerde emissiegegevens

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl en pas.naturazoo.nl.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Provincie Drenthe	N373,

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk
Reconstructie N373 Norgerburg Huis ter Heide	RedspBN1b7UR

Datum berekening	Rekenjaar	Rekeninstellingen
29 november 2017, 10:21	2018	Berekend voor Wnb.

Tijdelijk project, startjaar	Duur in jaren
2018	1

Totale emissie

Situatie 1	
NOx	1.724,30 kg/j
NH ₃	

Resultaten

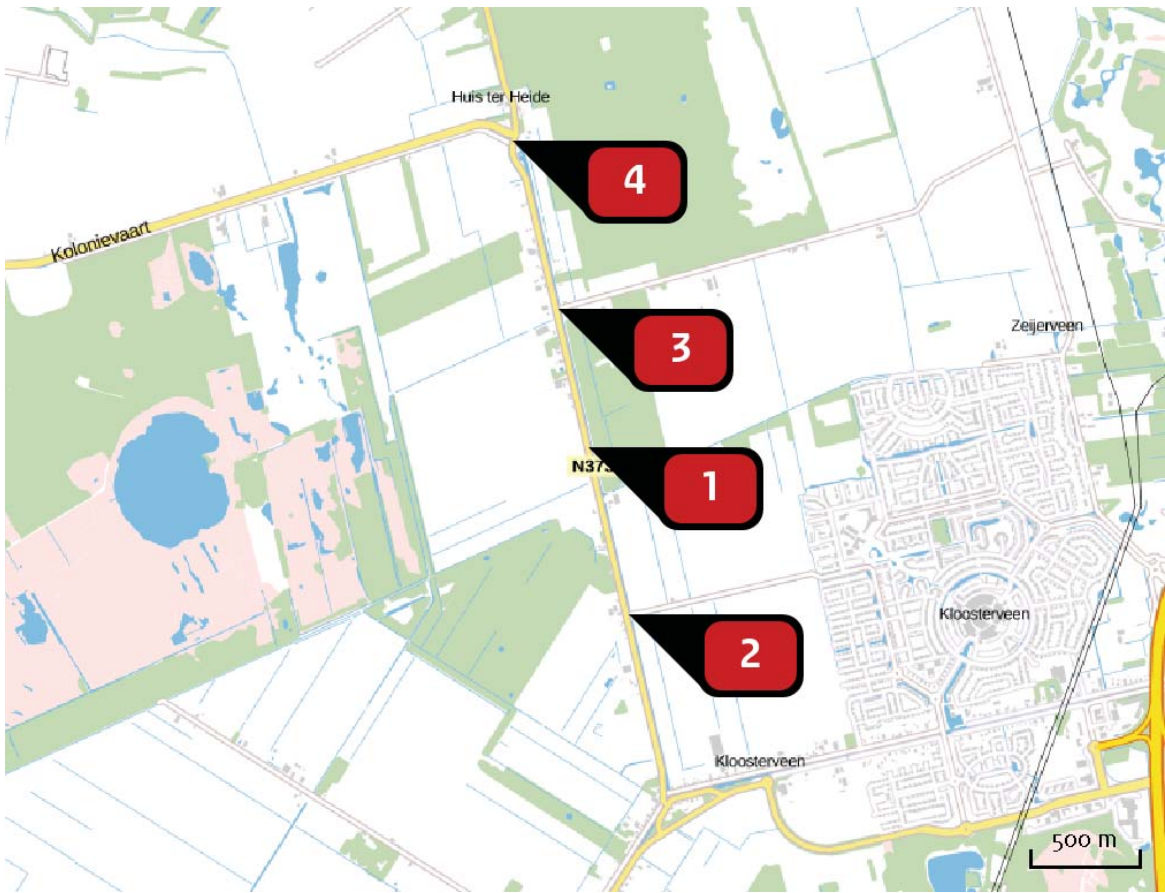
Hectare met
hoogste bijdrage
(mol/ha/j)

Natuurgebied	Bijdrage
Fochteloërveen	0,07

Toelichting

Bijdrage stikstofdepositie ten gevolge van de reconstructie N373 Norgerburg - Huis ter Heide gedurende de aanlegfase (zie uitgangspuntennotitie)

Locatie
Reconstructie N373

Emissie
Reconstructie N373

Bron Sector		Emissie NH ₃	Emissie NO _x
1	 Bestemmingsplangebied Mobiele werktuigen Bouw en Industrie		1.282,40 kg/j
2	 Brug Domeinweg Mobiele werktuigen Bouw en Industrie		147,30 kg/j
3	 Brug Koelenweg Mobiele werktuigen Bouw en Industrie		147,30 kg/j
4	 Brug Kolonievaart Mobiele werktuigen Bouw en Industrie		147,30 kg/j

Resultaten
PAS-
gebieden
(mol/ha/j)

Natuurgebied	Hoogste bijdrage *
Fochteloërveen	0,07

* Als de hoogste depositietoename plaatsvindt op een hexagoon waar géén sprake is van een (naderende) stikstofoverbelasting, dan is de hoogste toename op een hexagoon met wel een (naderende) stikstofoverbelasting tussen haakjes aangegeven.

Resultaten
per
habitatype
(mol/ha/j)

Fochteloërveen

Habitatype	Hoogste bijdrage *
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,07
ZGH7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,07

* Als de hoogste depositietoename plaatsvindt op een hexagoon waar géén sprake is van een (naderende) stikstofoverbelasting, dan is de hoogste toename op een hexagoon met wel een (naderende) stikstofoverbelasting tussen haakjes aangegeven.

Emissie
(per bron)
Reconstructie N373

Naam

Bestemmingsplangebied

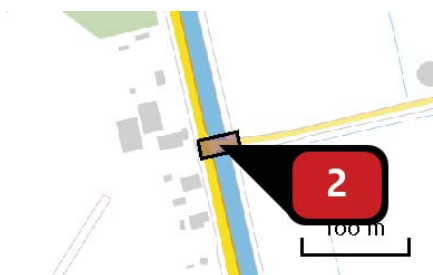
Locatie (X,Y)

228848, 558398

NOx

1.282,40 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Werktuigen		4,0	4,0	0,0	NOx	1.282,40 kg/j

Naam

Brug Domeinweg

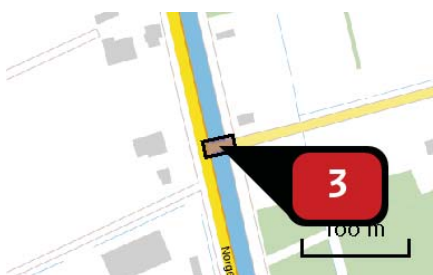
Locatie (X,Y)

229031, 557638

NOx

147,30 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Werktuigen		4,0	4,0	0,0	NOx	147,30 kg/j

Naam

Brug Koelenweg

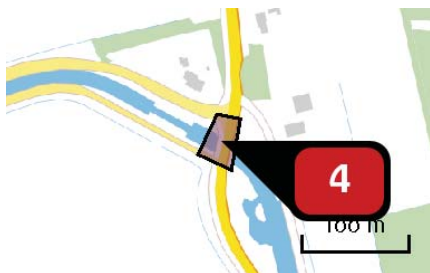
Locatie (X,Y)

228711, 559031

NOx

147,30 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Werktuigen		4,0	4,0	0,0	NOx	147,30 kg/j

Naam

Brug Kolonievvaart

Locatie (X,Y)

228501, 559794

NOx

147,30 kg/j

Voertuig	Omschrijving	Brandstof verbruik (l/j)	Uitstoot hoogte (m)	Spreiding (m)	Warmte inhoud (MW)	Stof	Emissie
AFW	Werktuigen		4,0	4,0	0,0	NOx	147,30 kg/j

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden verleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2016L_20171003_1682e2550c

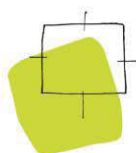
Database versie 2016L_20170828_c3f058foof

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2015-handboek-o>

BIJLAGE: VLEERMUIZEN NORGERVAART

BügelHajema

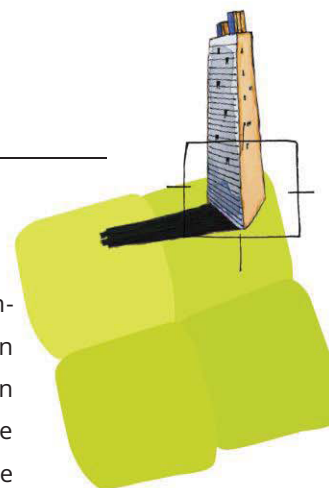
Ruimte voor de leefomgeving

Vleermuizen Norgervaart

Opdrachtgever: Witteveen en Bos

projectnummer: 600.01.00.01.00

Aan:
Van:
Onderwerp: Nader onderzoek vleermuizen Norgervaart
Datum: 30 11 2017

Aanleiding

De provincie Drenthe is voornemens om in samenwerking met de gemeenten Midden-Drenthe, Assen en Noordenveld de provinciale weg N373 tussen de Drentse Hoofdvaart en de aansluiting Veenhuizen te reconstrueren. Onderdeel van de plannen is het verbreden van de N373 en daarmee versmallen van de naastgelegen Norgervaart. Tevens worden enkele dammen en bruggen in de Norgervaart het vervangen door nieuwe bruggen en wordt enige verlichting aangebracht.

Om vast te stellen of de Norgervaart onderdeel vormt van het leefgebied van vleermuizen en of als gevolg van de beoogde ontwikkelingen sprake is van overtreding van verbodsartikelen van de Wet natuurbescherming (Wnb), is aanvullend onderzoek uitgevoerd. Voorliggende notitie beschrijft de resultaten van dit aanvullend onderzoek.

Beschrijving plangebied

De Norgervaart is een aftakking van de Drentsche Hoofdvaart, gelegen tussen de Norgerbrug en het buurtschap Huis ter Heide. Ten oosten van de Norgervaart ligt agrarisch gebied en enkele bospercelen. Ten westen van de Norgervaart ligt parallel de provinciale weg N373 met fietspad. Langs de provinciale weg staan enkele woningen.

Onderzoeksmethode

Het vleermuizenonderzoek is uitgevoerd op basis van het Vleermuisprotocol 2017¹. Dit protocol is in 2009 ontwikkeld door bijdragen van meerdere partijen en wordt jaarlijks geëvalueerd door het Vleermuisvakberaad: deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO).

¹ <http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>.

Een volledig vleermuisonderzoek naar essentiële vliegroutes bestaat gemiddeld uit twee inventarisaties die verspreid over de periode half april tot en met begin oktober worden uitgevoerd met een tussenperiode van tenminste 4 weken en bij voorkeur minimaal 8 weken. Op deze manier wordt een goed beeld verkregen van het gebruik van het plangebied als vliegroute tussen verblijfplaatsen jachtgebied door vleermuizen. De inventarisaties zijn uitgevoerd door drie onderzoekers. Alle inventarisaties vonden plaats onder gunstige weersomstandigheden (zie tabel 2).

Tabel 2. Omstandigheden tijdens de vleermuisinventarisaties

Datum	Tijdsduur	Zonsondergang	Weer	Temperatuur
27 06 2017	22:00 00:00 uur	22:06 uur	Licht bewolkt, wind 1 2 Bft	15°C
05 09 2017	20:15 22:15 uur	20:19 uur	Licht bewolkt, wind 0 1 Bft	19°C

Vleermuizen maken gebruik van echolocatie om zich te oriënteren in een gebied en voor het lokaliseren van prooien tijdens de jacht. Deze echolocatie vindt plaats door middel van ultrasone geluiden die de vleermuis produceert en zijn soortspecifiek (frequentie en ritme). Met behulp van een ultrageluiddetector (batdetector) kunnen deze geluiden voor mensen hoorbaar worden gemaakt. Bij het onderzoek is gebruikgemaakt van Pettersson D240x ultrasounddetectoren. Met een Edirol R 09-RH zijn geluidsopnamen gemaakt die later zijn geanalyseerd met behulp van het programma WaveSurfer 1.8.5.

Resultaat beschrijving

INVENTARISATIE 27 JUNI 2017

Op de avond van 27 juni zijn de soorten watervleermuis, gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger waargenomen. De eerste vleermuis, een laatvlieger, werd om 22:32 uur (24 minuten na zonsondergang) waargenomen. Deze foerageerde nabij bospercelen ten oosten van de Norgervaart. De grootse activiteit werd waargenomen rond de kruising bij Huis ter Heide en ter hoogte van bospercelen aan de oostzijde van de Norgervaart. Gedurende de gehele inventarisatie zijn op deze locaties vleermuizen waargenomen. Waargenomen exemplaren foerageerden boven de Norgervaart en rond opgaande beplanting. Van watervleermuis (5–10 exemplaren) en gewone dwergvleermuis (6–8 exemplaren) is bovendien een vliegroute vastgesteld in noordelijke richting. Ter hoogte van de aansluiting met de Drentse Hoofdvaart zijn enkele foeragerende exemplaren waargenomen maar is geen vliegroute vastgesteld.

De waarnemingen van deze avond zijn weergegeven in Bijlage 1a.

INVENTARISATIE 5 SEPTEMBER 2017

Op de avond van 5 september zijn de soorten watervleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger waargenomen. De eerste vleermuis, een laatvlieger, werd om 20:30 (11 minuten na zonsondergang) waargenomen bij de aansluiting met de Drentse Hoofdvaart. Verder zijn aan deze zijde van de Vaart gedurende de avond een overvliegende rosse vleermuis en drie exemplaren gewone dwergvleermuis waargenomen, aanvliegend vanuit het oosten en vliegend langs de Norgervaart richting het noorden.

De grootse activiteit werd wederom waargenomen rond de kruising bij Huis ter Heide en ter hoogte van bospercelen aan de oostzijde van de Norgervaart. Waargenomen exemplaren foerageerden boven de Norgervaart, rond de sluis en rond opgaande beplanting. Watervleermuis kwam vermoedelijk vanuit zuidelijke richting en gewone dwergvleermuis vanuit noordelijke richting aanvliegen richting de locatie. Ruige dwergvleermuis is eenmaal waargenomen, ter hoogte van Huis ter Heide. Van laatvlieger en gewone dwergvleermuis is ter hoogte van de woning Norgervaart 3 een vliegroute vastgesteld, in westelijke richting. Betreffende vleermuizen vlogen langs het bosperceel aan de oostzijde, staken de vaart over vlogen verder over akkers ten westen van de Norgervaart.

De waarnemingen van deze avond zijn weergegeven in bijlage 1b.

Functie van het plangebied voor vleermuizen

In het plangebied zijn vijf soorten vleermuizen waargenomen. De meeste waarnemingen van vleermuizen zijn gedaan langs het noordelijke deel van de Norgervaart. Ruige dwergvleermuis is met 1 exemplaar alleen ter hoogte van de sluis bij Huis ter Heide waargenomen. Rosse vleermuis foerageert op enkele plekken nabij de Norgervaart en vliegt hoog over maar heeft geen directe binding met de Norgervaart. Van ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis is geen essentiële vliegroute vastgesteld.

Watervleermuis en gewone dwergvleermuis foerageren boven de vaart en gebruiken de vaart als vliegroute in noord/zuidelijke richting. Ook is een vliegroute van gewone dwergvleermuis en laatvlieger van oost naar west vastgesteld ter hoogte van de boerderij Norgervaart 3. De dieren vliegen hier langs de bosrand ten oosten van het plangebied en steken het kanaal en de weg over, om vervolgens over de akkers ten westen van het plangebied verder te vliegen.

Ter hoogte van de aansluiting met de Drentse Hoofdvaart is weinig activiteit van vleermuizen waargenomen en is geen belangrijke vliegroute vastgesteld.

Conclusie

De Norgervaart is onderdeel van het foerageergebied van laatvlieger, ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis en watervleermuis. Tevens is de Norgervaart in gebruik als vliegroute van gewone dwergvleermuis, en watervleermuis. De vliegroute van laatvlieger kruist de Norgervaart en heeft geen sterke binding met de vaart. De Norgervaart vormt een belangrijke verbinding tussen de Drentse Hoofdvaart en de Kolonievaart en verbindt natuurgebieden met elkaar. Er is in de omgeving geen vergelijkbare alternatieve vliegroute aanwezig. De Norgervaart vormt derhalve een essentiële vliegroute voor watervleermuis en gewone dwergvleermuis. Met name de soort watervleermuis is met betrekking tot de ontwikkelingen relevant. Watervleermuis is een soort die zeer gevoelig is voor verstoring door licht.

In de huidige situatie is het over vrijwel de gehele lengte donker langs de Norgervaart. Ter hoogte van Huis ter Heide en de aansluiting met de Drentse Hoofdvaart is wel enige verlichting aanwezig. Deze schijnt vrijwel niet over de Norgervaart. De opgaande beplanting aan beide uiteinden van de Norgervaart zorgt ervoor dat een groot deel van het licht van koplampen van auto's die de N373 opdraaien wordt gefilterd. In de huidige situatie is sprake van weinig lichtuitstraling over de Norgervaart.

Ten behoeve van de verbreding van de N373 wordt de Norgervaart versmald, begeleidende opgaande beplanting die op enkele plekken aanwezig is, wordt verwijderd en enkele dammen in de Norgervaart worden vervangen door bruggen. Tevens wordt nieuwe verlichting gerealiseerd.

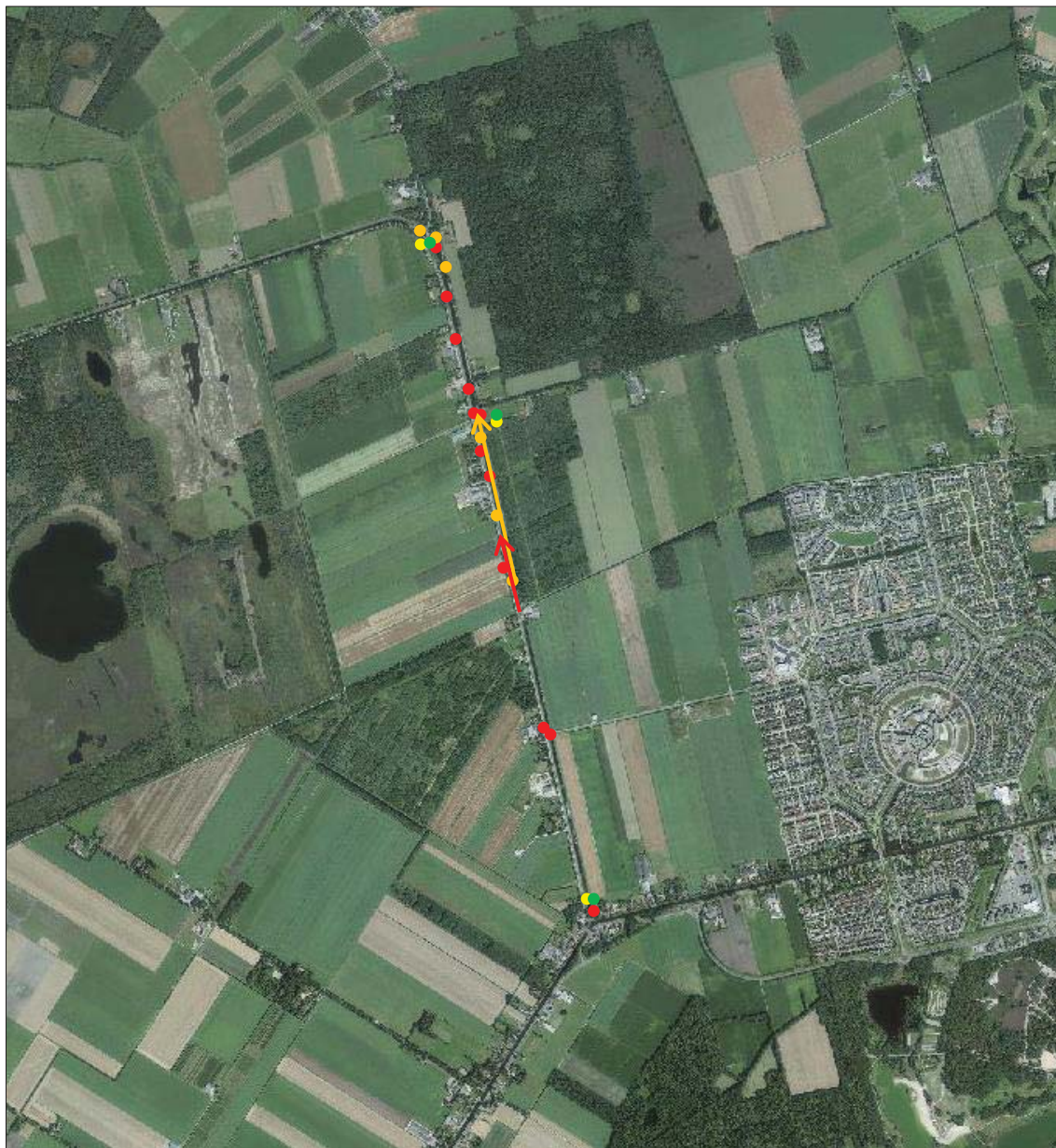
Als gevolg van het versmallen van de Norgervaart, de realisatie van nieuwe bruggen, het verwijderen van opgaande beplanting en het plaatsen van nieuwe verlichting, is sprake van verstoring van foerageergebied en essentiële vliegroutes van vleermuizen (artikel 3.5 lid 2 van de Wnb). De verstoring kan zodanig zijn dat de vliegroutes van gewone dwergvleermuis, laatvlieger en watervleermuis hun functie niet meer kunnen vervullen. Dit betekent aantasting van een vaste verblijfplaats (artikel 3.5 lid 4 van de Wnb) aangezien een vliegroute essentieel is voor het heen en weer vliegen tussen verblijfplaats en foerageergebied.

Daarom dient op basis van artikel 3.8 van de Wnb een ontheffing te worden aangevraagd voor uitvoering van de plannen.

Ruimte voor de leefomgeving

Bijlage 1a. Waarnemingen 27/06/2017

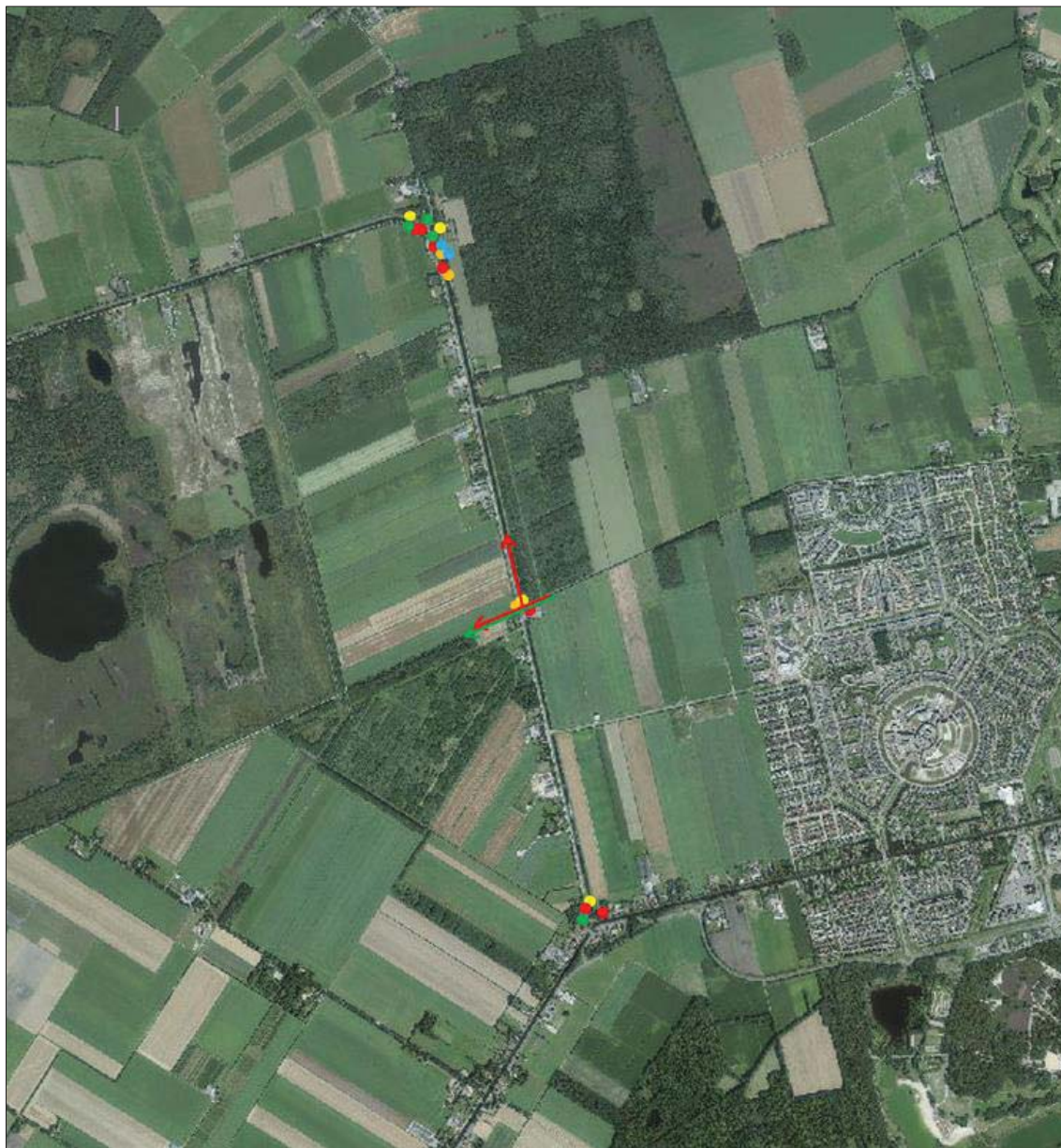

Waarnemingen vleermuizen d.d. 27/06/2017; foeragerend (stippen) en vliegroute (pijlen)

Rood: gewone dwergvleermuis
Oranje: watervleermuis
Groen: laatvlieger
Geel: rosse vleermuis

Bijlage 1b. Waarnemingen 05/09/2017

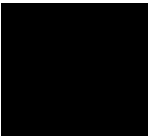
Waarnemingen vleermuizen d.d. 05/09/2017; foeragerend (stippen) en vliegroute (pijlen)

Rood: gewone dwergvleermuis
Oranje: watervleermuis
Groen: laatvlieger
Geel: rosse vleermuis
Blauw: ruige dwergvleermuis

VI

BIJLAGE: SOORTGERICHT ONDERZOEK RINGSLANG

NOTITIE

Onderwerp	Soortgericht onderzoek ringslang
Project	Reconstructie N373 Norgerbrug – Huis ter Heide
Opdrachtgever	provincie Drenthe
Projectcode	106264
Status	Concept 01
Datum	12 juli 2018
Referentie	106264/jook2/002
Auteur(s)	
Gecontroleerd door	ROOW
Goedgekeurd door	DEUT2
Paraaf	
Bijlage(n)	-
Aan	provincie Drenthe
Kopie	-

1 AANLEIDING & DOEL

In het kader van de reconstructiewerken gepland voor de provinciale weg N373 tussen de Drentse hoofdvaart en de aansluiting Veenhuizen, wordt een provinciaal inpassingsplan (PIP) opgesteld. Ter onderbouwing van het inpassingsplan zijn diverse milieu- en omgevingsonderzoeken benodigd. Om inzicht te krijgen hoe met de Wet natuurbescherming (Wnb) rekening gehouden dient te worden werd in mei 2017 een quickscan flora en fauna uitgevoerd [lit. 1]. Op basis van de bureaustudie werd geconstateerd dat in de directe nabijheid van de vaart waarnemingen bekend zijn van ringslang (Afbeelding 1.1). Het betreft drie bekende waarnemingen uit 2007 en 2013.

Afbeelding 1.1 Waarnemingen van ringslang in de nabijheid van het projectgebied [lit. 2]

Tijdens het verkennend veldbezoek op 17 mei 2017 werd tevens vastgesteld dat het projectgebied (oevers van de Norgervaart) potenties vertoont als onderdeel van het leefgebied van de ringslang. De waterloop met natuurlijke oevers (foerageergebied), de aanwezigheid van kikkers (voedsel) en de droge ruigtes in de nabijheid van het water (verblijfplaatsen) maken dit immers tot een - voor ringslangen- geschikt biotoop [1, 3].

biotoop ringslang

De ringslang is gebonden aan waterrijke habitats. Deze liggen veelal op zandgronden en op de overgangen van zandgrond naar veen en kleigronden. Grote oppervlaktes laag gelegen, nat gebied worden gemeden, omdat de soort daar vaak niet alle stadia van zijn levenscyclus kan doorlopen. De ringslang is vooral aanwezig in drie min of meer gescheiden kernen die in een ruim gebied rondom het IJsselmeer liggen. De belangrijkste populaties bevinden zich in Noord Holland, Utrecht, Gelderland, Overijssel, Drenthe en Friesland [lit. 3].

Afbeelding 1.2 Impressie van het projectgebied

Daarnaast is bekend dat in het nabijgelegen natuurgebied 'Fochteloërveen' verschillende reptielsoorten voorkomen, waaronder de ringslang. Tussen dit natuurgebied en het projectgebied van de Norgervaart zijn geen grote barrières aanwezig (enkele agrarische percelen). Het projectgebied is voor deze soorten dan ook bereikbaar.

Op basis van de bovengenoemde punten is de aanwezigheid van onderdelen van het leefgebied en het voorkomen van individuen van ringslang binnen het projectgebied niet uit te sluiten. Door de reconstructiewerken van de N373 kunnen verblijfplaatsen van de ringslang worden vernield en hiermee kan de ringslang worden verstoord of gedood. Voor een nationaal beschermde soort is het opzettelijk doden of opzettelijk vernielen van vaste rustplaatsen een overtreding van de Wnb (Artikel 3.10 lid a en b, andere soorten). Door de geplande werkzaamheden bestaat er dus kans op een overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb indien het projectgebied inderdaad deel uitmaakt van het essentieel leefgebied van de ringslang. Om de afwezigheid van de ringslang met zekerheid te kunnen vaststellen, dan wel uit te sluiten, is daarom in mei 2017 geadviseerd om soortgericht onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van deze soort binnen het projectgebied. Dit onderzoek is in het voorjaar van 2018 uitgevoerd. Onderliggende notitie beschrijft de methode, resultaten en conclusie van dit soortgericht onderzoek.

2 MATERIAAL & METHODE

Om de afwezigheid van ringslang met zekerheid te kunnen vaststellen, dan wel uit te sluiten, is in het voorjaar van 2018 soortgericht onderzoek uitgevoerd naar de ringslang conform het soortinventarisatieprotocol in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017) [lit. 4]. In onderstaande tabel zijn de protocoleisen (werkwijze en randvoorwaarden) in verband met het vaststellen/uitsluiten van ringslanghabitat opgenomen.

Tabel 1 methode en werkwijze voor het vaststellen/uitsluiten van ringslanghabitat volgens het soorteninventarisatieprotocol [lit. 4]

Functie	Methode	Periode	Aantal bezoeken	Periode tussen bezoeken	Weersomstandigheden	Tijdstip	Moeilijkheidsgraad
Eiafzetbiotoop	Eischalen zoeken (liggen in de hoop)	Oktober of maart	1	nvt	nvt	nvt	Basis
	zonnende vrouwtjes bij potentiële eiafzetplaatsen	juni juli	3	Minimale 2 weken	warm moment (18-22 graden) na koud moment	nvt	Moeilijk
Zomerbiotoop	langslopen structuurovergangen (evt. het neerleggen en controle reptielplaten)	April september (met een voorkeur voor april, mei, augustus en september)	4 (minimaal 3 keer met optimale weersomstandigheden)	Minimale spreiding van 1 maand tussen eerste en laatste bezoek.	Bij zonneschijn als de temperatuur nog laag is, 15°C is. of op warme dag na koude periode.	Weersafhankelijk	Moeilijk
Winterbiotoop/migratieroutes	Op basis van expert judgement						

Om alle functionele biotopen van de ringslang (zomerbiotoop, eiafzetbiotoop en eventueel winterbiotoop) te kunnen inventariseren is gekozen om de veldbezoeken uit te voeren gedurende de maanden april, mei en juni van 2018. Om aantreffingskansen te verhogen is tevens gekozen om reptielplaten (21 tapijttegels van 50 x 50 cm) neer te leggen in het projectgebied. Deze platen werden bij het eerste veldbezoek, op 19 april 2018, op kansrijke locaties (zonnige oeverzones waar in de nabijheid veel amfibieën voorkomen) langs de oever van de Norgervaart neergelegd (Afbeelding 2.2) en vervolgens twee weken met rust gelaten. De rustperiode van twee weken diende om aanwezige soorten te laten wennen aan de aanwezigheid van de platen als nieuwe structuren in het landschap. Tevens werden de zones onder de reptielplaten tijdens deze wenningsperiode ook geschikt als schuilplaats voor faunasoorten doordat het onderliggend gras begon af te sterven (holte vorming onder plaat).

Afbeelding 2.1 Impressie van enkele locaties binnen het projectgebied waar reptielplaten werden neergelegd

Afbeelding 2.2 Aanduiding projectgebied en locaties waar reptielplaten werden neergelegd

In totaal zijn 4 veldbezoeken uitgevoerd in de periode tussen 19 april en 13 juni waarbij werd geïnventariseerd op de aanwezigheid van ringslangen binnen het projectgebied. De inventarisaties werden uitgevoerd op zonnige ochtenden, wanneer er een hoge kans bestaat op het aantreffen van zonnende individuen van de soort langs de oever van de vaart. Het inventariseren gebeurde door het projectgebied voorzichtig af te lopen waarbij regelmatig stil werd gestaan op kansrijke locaties om de directe omgeving visueel te inspecteren op zonnende dieren, eischalen en/of afgescheiden vellen. Daarnaast werden de reptielplaten gecontroleerd. Dit werd gedaan door na visuele inspectie van de directe omgeving de plaat voorzichtig om te draaien.

3 RESULTATEN

De vier veldbezoeken zijn uitgevoerd op verschillende momenten in de ochtend en bij variërende temperaturen (12° tot 24°). In onderstaande tabel is voor ieder van de bezoeken aangegeven wat de weersomstandigheden tijdens het bezoek waren en welke waarnemingen met betrekking tot de ringslang er werden gedaan.

Tabel 2 Daggegevens en resultaten per veldbezoek.

Datum bezoek	Activiteit	Tijd	Temperatuur	Weer	Waarnemingen
19 april	inventarisatie en uitleggen plaatjes	09:30 13:00	22° 28°C	zonnig	geen
2 mei	inventarisatie en controle reptielplaten	10:00 12:00	12 16°C	halfbewolkt	geen
7 mei	inventarisatie en controle reptielplaten	9:00 11:00	14 16 °C	zonnig	geen
13 juni	inventarisatie, controle reptielplaten en ophalen reptielplaten	9:30 10:30	14°C	bewolkt	geen

Gedurende de veldbezoeken werd de aanwezigheid van ringslangen niet aangetoond. Tevens werden geen sporen (vervelinghuidjes/uitwerpselen/eischalen) van de soort aangetroffen. Tijdens het derde veldbezoek werden wel vier exemplaren van de gewone pad (nationaal beschermde soort, binnen alle provincies vrijgesteld) onder de reptielplaten aangetroffen. Dit geeft aan dat de reptiellocaties op geschikte locaties waren neergelegd (geschikte schuil/opwarmplek voor amfibieën en/of reptielen).

Afbeelding 3.1 Waarneming van gewone pad onder reptielplaat bij veldbezoek 3

4 CONCLUSIE

Tijdens de vier veldbezoeken zijn geen exemplaren van ringslang of sporen van deze soort waargenomen. Op basis van de uitgevoerde inventarisatie, conform het soorteninventarisatieprotocol [lit. 4], is uit te sluiten dat het projectgebied (een essentieel onderdeel van het) leefgebied vormt voor ringslang. Van een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wnb als gevolg van werkzaamheden is aldus geen sprake.

Het projectgebied vormt wel leefgebied van de gewone pad. Deze soort is echter vrijgesteld van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen alle provincies. Voor het uitvoeren van de geplande werkzaamheden aan de N373 zijn zodoende geen vervolgstappen nodig. Wel geldt ten alle tijden de zorgplicht.

5 BRONNEN

- 1 Bovend'aerde, L. (2017). Quickscan flora en fauna Norgervaart. Witteveen+Bos, Deventer.
- 2 NDFF database, geraadpleegd op 10 mei 2017.
- 3 www.ravon.nl, geraadpleegd op 12 juni 2018.
- 4 Netwerk Groene Bureaus, werkgroep 'Standaarden en protocollen' (2017). Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, versie juli 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl.

